

ZAA

Yá pò kú lée bee guu

Yesu Kilisi baona lá mèn síiṣṣo guu Zāa lée bee mé adoa. Yesu taasikεa yá bàasi (18-19), yā pò kú lée bee guu doũ ní baona lá kɪniṣo. Ɔme nṣεa Kana (2.1-12) yā'ò ní Nikodeũ gea Yesu kíi yáo (3.1-21) ní Samali nṣε yáo (4.1-12) ní Bezata kpáa'okíi gyāe gbágbāa yáo (5.1-18) ní gbé pò wa ɪ vĩa gbágbāao (9.1-41) ní yāpáleṣ. I Yesu yākeṣo o dasio, āma pò pò a ò Yesu yādàdàò gbéṣṣe maamaae.

Lápi daalekíi (1.1-18) òṣwēε ké Yesuá Lua Yá pò ɪṣ ku gṣṣpiiε, Ɔ à gṣ gbēnazina ũ a kú ní guu wēni ní gupuaṣ ní síanaṣ ũ.

Baona lée bee kpaalea lee plaε, yá pò kè zadṣ Yesu kũgṣṣo i kao (2.4) ní yá pò kè ké aà tṣṣgṣṣo kào (12.23).

E aà gṣṣo àṣ ká (1.19-12.50). Zāa Da'ilena dṣaa kè Yesupi seelade ũ. Aà ɪwaṣ Andelee ní Filipio ní Natanaelio kè seeladeṣ ũ ɪṣ, yá pò an baade è Yesuwa Ɔ à kè a seelade ũ. Bee gbεa à Yesu kpaauā ní gbēṣo yā'ò ní dabudabu mèn sopla pò à kè seela ũṣ. Dabudabupio mi mé yá ũ. Ké Zāa yá séia beeṣo ò a làa, à yá pò Yesu ò azia yá musu kè (12.37-50).

Ké Yesu gṣṣo kà (13.1). Yesupi lé gbεzā dīle a ɪwaṣṣe lá wí kεwa (13-16). Bee gbεa wabikεa guu i gi taasi pò a keio, Ɔ à a ɪwa pò aa gṣo a kpeṣo ná a Maeε a ɔzi (17). Ɔ Zāa Yesu kũa yá dāu a síu lá a yá kú baona lá kɪniṣo guuwa, lá wà yādāaàla, wà aà pà lipāakṣawa, Ɔ wà aà mia è da gii (18-20). Aà bṣa gau

gbɛa à b̀ m̀ Maliama Madeleni ní a ìwaɔwa, atɛsa Tomaa. Lɛɛ 21 guu à b̀ m̀ a ìwa gbɛɔn soplaɔwa Tibelia isida lé.

Lápi láakli (20.30-31) Zāa yá p̀ t̀ a baona lápi k̀ ò, ké wà e Yesu sí Lua Né Mɛsii ũ, wí wēni e àà náaikɛa yáí, asa Lua mé Yesu z̀, ɔ Yesu m̀ ámɛaa zé ní wēnio ní sínao ũ (14.6).

Yesu Kilisi m̀a dúnia guu

¹ Asinizi Yá kú, Yápi kú ní Luao, mé Yápiá Luaɛ.

² A kú ní Luao asinizi.

³ Lua p̀pii k̀ àà sabaiɛ, p̀ɔe ku à k̀ àà saio.

⁴ Àà guu wēni kuu, mé wēnipi de gupua ũ gbɛ́ɔne.

⁵ Gupuapi í bii gusiau, ɔ gusiapi lí e dàao.

⁶ Lua gbɛ́e z̀, àà t̀n Zāa.

⁷ A m̀ gupuapi seelade ũ, à àà yá'ò gbɛ́ɔne, ké gbɛ́pii e àà náaikɛ a sabai.

⁸ Àapi mé gupuapi ũo, à m̀ gupuapi seelade ũɛ.

⁹ Gupua síande p̀ í gupu gbɛ́piiɛ mé lé m̀ dúnia guu.

¹⁰ A ku dúnia guu. Baa ké Lua dúnia k̀ àà sabai, dúnia i àà d̀o.

¹¹ A m̀ a bɛ, ɔ àà gbɛ́ɔ i àà dilɛo.

¹² Gbɛ́ p̀ z̀aà̀nɔ aa àà náaik̀ɔ s̀, à ní gbá zé aa g̀ɔ Lua néo ũ.

¹³ An iapi i b̀ gbɛ́e au guuo, i b̀ mɛfɛlɛa ge g̀ɔe p̀ɔeá k̀liɔ, Lua mé ní í.

¹⁴ Yápi g̀ gbɛ́nazina ũ, à g̀ɔoplak̀ɛwanɔ, ɔ wa àà gawí è, * Mae Lua Né m̀ndona gawíɛ, gbɛ́kɛ ní sínao p̀ɛwà.†

* **1:14** Bɔa 33.18 † **1:14** Bɔa 34.6

15 Zaa mé aà seelade ũ, à pùna à mè: Gbé pò ma aà yá'òn ke. Ma mè gbé pò lé mó ma gbea demala, ké a ku ma ãa yáí.

16 Aà gbêke pεεawà guu à gbêkekè wá baadeε, mé aà gbêkepi kè gbêke ũ.

17 Lua a ikoyã kpàwεε Mɔziwa, à gbêke ní sianao kèwεε Yesu Kilisi sabaie.

18 Gbêe i wesi Lualε yãao. Lua Né mëndona pò kpaa a Maepi kùε mé tò wa aà dǔ.

*Zaa Da'ilena seeladekeε
(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Luk 3.1-22)*

19 Yuda gbãade pò kú Yelusaleũɔ sa'onaeɔ ní Levii buieɔ zì Zãawa, ɔ aa aà là aa mè: Mmenn déi? Yá pò a ònén ke:

20 A òné wásawasa, i yãe ulenéo à mè: Mesiin ma ũo.

21 ɔ aa aà là aa mè: Dén n ũ sai? Elian‡ n ũa? A wèmá à mè: Aawo! ɔ aa èa aà là ɔ: Anabi zɔɔnŠ n ũa? A wèmá à mè: Aawo!

22 ɔ aa òè ɔ: Mmenn dé sɔi? Owεε ké wà e o gbé pò wá zǔɔne. Kpelewa níε o nzia yá musui?

23 ɔ à mè: Gbé pò a ɔɔ dɔ gbáau, àε oné wà zεpoo Diiεn ma ũ, lá ãnabi Isaia a yá'òwa.*

24 Gbé pò wà ní zǐpiɔ sɔ, aa bò Falisiɔ kíie.

25 ɔ aa aà là aa mè: Lá Mesiin n ũo ge Elia ge ãnabi zɔɔ, bóyãí níε gbéɔ da'ilekei?

26 Zaa wèmá à mè: Mi gbéɔ da'ileke, ãma gbêe kú á guu, á aà dǔo.

27 Aε mó ma gbea, mi ka ké mà aà sabala bɔbɔèo.

‡ 1:21 Mal 3.23 § 1:21 Iko 18.15 * 1:23 Isa 40.3

28 Yápi kè Bētani pọ́ kú Yuudē baale, gu pọ́ Zāa lé gbéǎ da'ilekeue.

29 Ké a gu dọ̀, Zāa Yesu è àle mọ́ a kíi, ǎ à m̀è: Sǎ pọ́ Lua kpà a dúnia duuna wolon ke.

30 Gbépi yá má ò yāa ma m̀è, gbé pọ́ lé mọ́ ma gbea demala, ké a ku ma āa yáí.

31 Má aà dǎ yāao, āma ma m̀o, mále gbéǎ da'ileke, ké Isailio e aà dǎ yáíe.

32 Zāa mé aà seelade ũ à m̀è: Ma Lua Nisina è à bọ́ luabe à sù lán felenawa à m̀ò dǎè.

33 Má aà dǎ yāao. Ké Lua ma zǐ gbéǎ da'ilekei, a òm̀e gbé pọ́ má è Lua Nisina m̀ò dǎè, aàpi mé a gbéǎ da Nisinapiu.

34 Ma bee è, ǎ má de aà seelade ũ, ǎm̀e Lua Né ũ.

Yesu iwa sǎia

35 Ké a gu dọ̀, Zāa èa ku we lo ní a iwa gbéǎn plao.

36 Ké à Yesu è àle gǎ, à m̀è: Sǎ pọ́ Lua kpàn we!

37 Ké iwa gbéǎn plapio yápi mà, aa bọ́ te Yesuzi.

38 Yesu líli a è aa teazi, ǎ à ní lá à m̀è: Bó á yeii? Aa òè: N be ku má ni Labi? (Bee m̀è Metulu.)

39 A wemá à m̀è: A m̀o gwa. ǎ aa gè gu pọ́ a kuu è, ǎ aa gǎaàno zibeezǐ. Oosi m̀ò síiō zaawa.

40 Gbéǎn pla pọ́ aa Zāa yāmà aa bọ́ te Yesuzipio, an gbédo á Simo Piεε dāuna Andeleeε.

41 A gè a v̄i Simo lè gǐa, ǎ a òè: Wa Mesii è. (Bee wǐ m̀e lo Kilisi.)

42 ǎ à gǎaàno Yesupi kíi. Yesu aà gwà soee à m̀è: Zāa né Simo n ũ. Wali one sa Piεεε. (Bee m̀è gbe.)

43 Ké a gu dọ̀, Yesu ye ta Galile būsuu, ǎ à kpàaū ní Filipio. A òè: Temazi.

44 Filipipiá Andelee ní Piεεo be wéle Besaida gbéε.

45 Ǿ Filipi gè Natanaeli lè à mè: Gbé pò Mòizi a yā'ò a ikoyā guu mé ānabio a yā'ò lo, wa aà è. Yosefu né Yesue. Nazaleti gbéé.

46 Natanaeli òè: Gbēmaa a bo Nazaletie? Filipi òè: Mò n̄ gwa.

47 Ké Yesu Natanaeli è àle mós a kíi, a aà yā'ò à mè: Isaili zálalan ke, aà nòse mofili vío.

48 Ǿ Natanaeli òè: N ma dō má ni? Ǿ Yesu wèwà à mè: E Filipi ào gé n sísii, ma n e kaadɔena gbáu.

49 Ǿ Natanaeli òè: Metulu, Lua Nén n ũ, Isailio Kían n ũ.

50 Yesu òè: Ké má òne ma n e kaadɔena gbáu, ò n ma náaikèa? Nyõ yāzɔ e de ké beela.

51 A èa òè lo: Síana mále oé, á luabe e wēa, Lua malaikao i dede Gbēnazin Néwa, aai pilawà.†

2

Nɔse Kana

1 A gɔɔ àaɔde zí wàle nɔse Kana, Galile búsuu. Yesu da ku we,

2 mé wà Yesu ní a íwaɔ sísi nɔsepi guu lo.

3 Ké v̄e kèsā, Yesu da òè: Aa v̄e ví loo be.

4 Ǿ Yesu wèwà à mè: Akèa n mɔ ma kíii? A gɔɔ i kamεe yāao.

5 Ǿ aà da ò zíkɛnaɔne: Lá a oé píi à ke.

6 Ola ku we mèn soolo Yudaɔ gbābo'ikabɔɔ ũ. A kee í í sí litili basiiɔe, a kee basoolo.

7 Ǿ Yesu ò zíkɛnaɔne: A íka olae beeo pai. Ǿ aa ikà ní pai yeleyele.

8 Ǿ a òné: A tɔ geò bleblen dɔaanae sa. Ǿ aa tò gèòè.

9 Ké dɔaanapi í lilea v̄e ũpi íe, i dō gu pò à b̄uo, āma zíkɛna pò aa ípi tò dō. Ǿ dɔaanapi nɔde sísi

† 1:51 Daa 28.12

10 a òè: Věε na ̄ wĩ kpámá gĩa. Goo pó í zòlemá, ̄ wĩ mó n̄ a ̄ iio sa. Mpi s̄ n̄ v̄ε na tò gbεzã.

11 Yesu dabudabu s̄ia bee kè Kana, Galile b̄usuue. A tobò, ̄ aà ìwaò aà náaikè.

12 Bee gbεa Yesu gè Kapenaũ n̄ a dao n̄ a d̄aunaò n̄ a ìwaò, ama aai ḡooplakε weo.

Yesu kua Lua ua

(Mat 21.12-13, Maa 11.15-17, Luk 19.45-46)

13 Ké Yudaò Gẽamusu* dikpe k̄aikũ, ̄ Yesu gè Yelusaleũ.

14 A è w̄alε zuò n̄ s̄aò n̄ felenguuluò yia Lua ua, mé ɔlεũkpakεnaò z̄lεa we.

15 Ɔ à bàfl̄a t̄a à n̄ yá n̄ bóε, s̄aò n̄ zuò píi. A ɔlεũkpakεnapiō s̄a f̄aa, à n̄ táabũnuò fuangba.

16 Ɔ a ò felenyianapiōnε: A p̄opiō séε b̄oò píi. Asu ma Mae kpé ke εε ũo.

17 Ɔ yá p̄ k̄εa láuε bee d̄ò aà ìwaògu à m̄è: N kpé yá ma kũ gb̄aa, àε ma ibaba.†

18 Ɔ Yuda gb̄aadeò aà là aa m̄è: Dabudabu kpele n̄ȳ k̄ew̄ε, ké w̄a e d̄ò n̄ yá bee k̄εa iko v̄ii?

19 Yesu w̄emá à m̄è: A Lua kp̄εε bee w̄í, má εa kp̄épi fele ḡoò àā.

20 Ɔ gb̄aadepiō òè: W̄è blas̄o n̄ m̄endoo ̄ w̄a kp̄épi d̄ò, mé mpi n̄ȳ fele ḡoò àāε lò?

21 Ama Lua kp̄é p̄ à a ȳa'òpi, aà m̄ε yá àε o.

22 Ké Yesu b̄ò gau, yá p̄ a òpi d̄ò aà ìwaògu, ̄ aa yá p̄ k̄εa Luaȳtaalau s̄i‡ n̄ yá p̄ Yesu òpio.

23 Yesu kua Yelusaleũ Gẽamusu dikpe z̄í w̄a aà náaikè dasi, ké w̄a dabudabu p̄ a k̄èò è yáí.

* 2:13 B̄oa 12.1-11 † 2:17 Soū 69.10 ‡ 2:22 Soū 16.10

24 Yesu i ní náaikεο, asa a gbépii nòse dõε.

25 Aà bàa kú ní gbēε gbēnazina yā'oaεοο, asa a yá pó kú ní nòse guu dõε.

3

Yesu ní Nikodεuο

1 Falisie ku wĩ με Nikodεũ. Yuda gbãadeο doε.

2 A mò Yesu kíi gwãasina a òè: Metulu, wá dõ ké yãdanεde pó bò Lua kíin n ũ, asa gbēε a f̃ dabudabu pó ni κεο κεο, sema Lua kuaànο bàasio.

3 Ǿ Yesu òè: Siana máε onε, mé i κε wà gbé ǐ lο bàasio, a e àο kpala pó bò Lua kíi dõο.

4 Ǿ Nikodεũ Yesu là à mè: Kpelewa wa gbé gbãa ii? A εa gē a da nòse guu, aà a i lο yà?

5 Ǿ Yesu wèwà à mè: Siana máε onε, mé i κε wà gbé ǐ ní íο ní Lua Nisinaο bàasio, a e gē kpala pó bò Lua kíi guuo.

6 Gbēnazina ne'iaá με yáε, Lua Nisina ne'iaá nisina yáε.

7 Nsu to yá pó má òne bο n saεο, sema wà á i lο.

8 Iana ǐ káka gu pó a yeiu. Ni a kōfi ma, nili dõ gu pó àε bou ge gu pó àε géuo. Màa ǐ de ní gbé pó Lua Nisina aà ǐο.

9 Ǿ Nikodεũ aà là à mè: Kpelewa yá bee a kei?

10 Yesu wèwà à mè: N Isailiο yãdanεde ia ò ní bee dõoa?

11 Siana máε onε, yá pó wá dõ ǐ wi ο. Yá pó wá è seeladeον wá ũ, ǐ ili wá yá sio.

12 Lá ma t̃ole yā'òé, ili sio, tó ma luabe yā'òé, á síe?

13 Gbēe i gé luabe yāao, sema Gbēnazin Né pó bò we bàasio.

14 Lá Mɔizi mlē se dò musu guwaiwau, * màa wa Gbēnazin Né sé dɔ musu,

15 ké gbé pó lé aà náaike àò wēni láasai ví.

16 Asa Lua ye dúniazi à kè zài, ɔ à a Né mēndona kpà, ké gbé pó lé aà náaike a gao, wēni láasai ɔ aò ví.

17 Lua i a Né zì dúnia guu yā dai dúnipila no, ké à dúnia suaba aà sabai yáie.

18 Yá a zòle aà náaikenawao. Yá zòle aà náaikensaiwa kò, ké i Lua Né mēndonapi náaikeo yái.

19 Pó pó tò yá zòle gbéɔwan ke: Gupua mò dúnia guu, ɔ aa ye gusiai de gupuapila, ké an yákeo vai yái.

20 Asa vāikena píi za gupuaue, ìli mó gupua kíio, ké aà yákeo su bo yái.

21 Gbé pó ì zike sianawa, ade mé ì mɔ gupua kíi, ké wà e dɔ kua Lua guu ɔ à yápiò kèu.

Zaa Da'ilena Yesu yá'oa

22 Bee gbēa Yesu gè Yude bùsuu ní a ìwao. A gɔɔplakèrínɔ we, àle gbéɔ da'ileke.

23 Zaa lé gbéɔ da'ileke sɔ Ainɔ, Saliũ sae, asa í di wee. Wìb mɔ aà kíi, ɔ ì ní da'ileke.

24 Asa wi Zaa dakpeu yāao.

25 Gɔɔ bee Zaa ìwaeo nà lekpaakeawa ní Yuda gbāadeo gbābo a yá musu.

---

* 3:14 Nao 21.9

26 Ǿ aa sò Zāazi aa mè: Metulu, gbé pò kunnɔ yāa Yuudē baale, n aà yā'òwēε, ɔmε lé gbéɔ da'ileke tia, gbépii lé gé aà kíi.

27 Zāa òné: Gbēε lí fɔ yāε kèò, sema Lua aà gbà zé bàasio.

28 Amε á ma seeladeɔ ũ, ké má ò máme má Mesii ũo. Ma mē Lua ma zĩ mà dɔaaèε.†

29 Nɔsena mé nɔ ví. Nɔsena gbēna ɔ zε aà saε, ɔ swákpa aà yáí, nɔsena ɔɔ ɔ aà pɔ ke na. Beewa sɔ ma pɔ na kè zài.

30 Sema aàpi àò káfi mapi mío lao.

31 Gbé pò bò musu de gbépiia. Gbé pò a kea bò dúnia guuá dúnia gbéε, dúnia yá ɔ o. Gbé pò bò luabe de gbépiia,

32 ɔ de pò pò a è ní yá pò a màò seelade ũε, ɔ gbēε lí aà yá sio.

33 Gbé pò aà yá sí, ade Lua síanadeke síε.

34 Gbé pò Lua aà zĩpi ɔ Lua yá'o, asa Lua i a Nisina kpawà kasoo.

35 Mae Lua ye a Nézi, ɔ à pópíi nàè a ɔzĩ.

36 Gbé pò lé Népi náaíε wēni láasai ví. Gbé pò lé gí aà yāmai a wēnipi eo, Lua pò gi paaàziε.

4

Yesu ní Samali nɔεo

1 Falisio mà Yesu lé gbéɔ da'ileke, àle ɔwaɔ e de Zāala.

2 I ke Yesu mé ní da'ilekè azɔao, aà ɔwaɔ mé kè.

3 Ké Yesu yápi mà, à bò Yude à èa lé tá Galile.

4 Gea guu sema aà ɔ ní Samali bùsuo.

† 3:28 Zāa 1.20

5 Ǿ à kà Samali wéle pó wí me Sikaa. A zà ní tóle pó Yakɔbu kpà a né Yosefuwa yāaoo.*

6 Yakɔbu lɔ ku we. Yesu taa'ò à kpàsa, ɔ à zèle lɔpi sae. Iatē kà minanguo.

7 Samali nɔee mò itɔi, ɔ Yesu òè: Ma gba í mà mi.

8 Aà iwao sɔ aa gè wéle guu ble lúí.

9 Ǿ nɔepi òè: Yudan n ũ, Samali nɔen ma ũ, ɔ ríle imia gbεaaa? (Asa Yudaɔ ní Samaliɔ yá lí kákɔuo.)

10 Ǿ Yesu òè: Tó ní gba pó Lua ì dané dɔ ní ma gbé pó mále í gbεamao, dɔ ní gbèaa, mí n gba í wēnide.

11 Nɔepi òè: Mae, ní goa vɔo. Lòɔe sɔ, a ε zà. Nyɔ í wēnidepi e má ni?

12 N de wá dezi káau Yakɔbula yà? Ǿme lɔpi tòwēε. Aàpi a imí ní a néɔ ní a pɔtuɔ.

13 Ǿ Yesu òè: Gbé pó íe bee mí, imi a εa aà de lɔe.

14 Gbé pó a í pó má kpáwà mi sɔ, imi a aà de bau lɔo. Asa í pó má kpáwà a gɔ aà nòse guu nibɔna pó a ibɔè wēni láasai ũ.

15 Ǿ nɔepi òè: Mae, ma gba í bee, ké imi su ma de mà mɔ itɔi la lɔo.

16 Yesu òè: Gé n zá sísií, í mó sãnu.

17 Nɔepi wèwà à mè: Má zá vɔo. Ǿ Yesu òè: Ké n mè ní zá vɔo, n yā'ò a zéwae.

18 N zākè leε sɔo, mé gɔε pó ní kuaànɔ tiaá n zá no. N síana'ò.

19 Ǿ nɔepi òè: Mae, má dɔ sa ké ānabin n ũ.

20 Wá deziɔ kùle Luaε gbεε bee musu, ápiɔ sɔ i me Yelusaleũ mé gu pó wàli kùleuè ũ.

21 Yesu òè: Nɔe, ma yá sí. Gɔɔe lé mó ké á kùle Mae Luaε gbεε bee musu ge Yelusaleũ lɔo.

* 4:5 Daa 33.19

22 Apio, i kúle Luaε μέ á aà d̄so. Wápio, wi kúleè μέ wá aà d̄s, asa gbé̄o misia ì b̄o wá Yudaο k̄íiε.†

23 Ḡooe lé m̄ó, à kà k̄ò, ké lousisin síandeο kúle Mae Luaε ní síanao ní aà Nis̄ina gb̄āao. Gb̄é bee taa ñ Mae Lua lé wεεε aà kúleε.

24 Luaá nis̄inaε, sema gb̄é p̄ó aai kúleèο kúleè ní síanao ní aà Nis̄ina gb̄āao.

25 Ǿ n̄oepi òè: Má d̄s ké Mesii p̄ó w̄i me b̄o Kilisi a m̄ó. Tó à m̄ò, a yápii b̄ookekew̄εε.

26 Ǿ Yesu òè: Ma gb̄é p̄ó mále yá'one, máme má aà ũ.

27 Ḡoo bee ñ Yesu ìwaο sù. Ké àle yá'o ní n̄oεo, à b̄ò ní saε, āma an gb̄ēe i aà la b̄ó a yei ge b̄óyāi àle yá'o ní n̄oεpioo.

28 Ǿ n̄oepi a lo tò we, à ḡè w̄éle guu a ò gb̄é̄o n̄e:

29 A m̄o ḡōee gwa. A yá p̄ó má k̄èο pii òmεε. Mesii yà m̄ooο?

30 Ǿ aa b̄òle w̄éleu, aale gé Yesu k̄íi.

31 Ḡoo bee s̄o Yesu ìwaο òè: Metulu, n̄ȳo p̄oble ya?

32 Ǿ a òné: Má p̄obleae v̄i p̄ó á d̄so.

33 Ǿ aà ìwaο k̄ō l̄ala aa m̄è: Gb̄ēe m̄èè ní bleo yà?

34 Ǿ Yesu òné: Ma p̄oblea mé gb̄é p̄ó ma z̄i p̄oēākea ũ e mà ge z̄i p̄ó a dàmeε midεò.

35 Apio i me m̄o síīo mé ḡò ké p̄okekeḡoo ká. Mále oé à w̄ése buaο gwa, asa p̄óο mà à kà kekea.

36 P̄okekena lé a asea e k̄ò, àle gb̄é̄o k̄āaa aizāna p̄ó ũ, ké p̄ot̄na ní p̄okekenao e p̄onake s̄anu.

37 Asa yáε beeá síanaε: Gb̄ēdo ì p̄ot̄s, gb̄ēdo ì keke.

38 Ma á z̄i p̄okekei gua p̄ó i z̄ikeuo. Gb̄ēp̄aleο mé z̄ikè we, ñ àle ní z̄i ài ble.

† 4:22 Isa 2.3

39 Samali pɔ́ kú wélepi guuɔ́ Yesu náaikè dasi yá pɔ́ nɔɛpi òné yáí, ké à mè à yá pɔ́ á kèò píi òɛ.

40 Ayāmeto ké aa kà Yesu kíi, aa wabikèwà àà gōrínɔ, ɔ́ à kèrínɔ gɔɔ pla.

41 Ké Yesu yá'òné, gbēpāleɔ́ àà náaikè dasidasi.

42 Ǿ aa ò nɔɛpiɛ: I ke yá pɔ́ ní òwēɛ yáí wa àà náaikèi adoo. Wa àà yāma wáziaɛ, ɔ́ wá dō sīana ké dúnia Suabanan àà ũ.

Bùsu gbāadee né gbágbāa

43 Gɔɔ plapi kearínɔ gbɛa ɔ́ à tà Galile,

44 asa Yesupi ò ānabi líɔ beɛɛ vī azia bùsuuo.

45 Ké à kà Galile, Galiledeɔ́ gbāakpāaàzi, asa aa gè dikpeké Yelusaleũɛ, ɔ́ aa yá pɔ́ a kè dikpepi zīɔ è píi.‡

46 Ǿ Yesu èa gè Kana, gua pɔ́ à í līleu vēɛ ũ. § Bùsu gbāadee ku we, àà né lé gyáke za Kapenaũ.

47 Ké a mà Yesu bò Yude à sù Galile, à gè àà kíi, à wabikèwà àà gé a né gbágbāiɛ, asa a ye gaɛ.

48 Ǿ Yesu òè: Mé i ke a dabudabuɔ́ ní yābɔnsaɛɔ è bàasio, á ma náaikɛo.

49 Ǿ gbāadepi òè: Mae, mɔ e ma né àò ga.

50 Yesu òè: Ta be. N né a gao. Gōɛpi yá pɔ́ Yesu òɛ sí, ɔ́ à dàzɛu.

51 Gɔɔ pɔ́ a be zéu, à kpāaũ ní a zíkɛnaɔ, ɔ́ aa òè àà né kú.

52 Ǿ à ní lá à mè: Zaa kpeletaa à dáamakèi? Ǿ aa òè: Gia íatē auapilaa gōɔ ɔ́ mēwāapi gòwà.

53 Ǿ maepi dō ké zaa pɔ́ Yesu òɛ a né a gaon we. Ǿ aa àà náaikè, ààpi ní a bedɛɔ píi.

‡ 4:45 Zaa 2.23 § 4:46 Zaa 2.1-11

54 Seela plaade pɔ Yesu kɛ bɔa Yude sua Galilen we.

5

Gyae gbāgbāa kpáa'okti

¹ Bee gbɛa Yudaɔ dikpɛɛ kà, ɔ Yesu èa gɛ̀ Yelusaleũ.

² Kpáa'okti kú we Sã Bɔle saɛ, wí me Bezata ní Èbelu yáó. Kpáa'okti bilandaa ví sɔo,

³ gyãɛ wúlɛau dasidasi, v̄laɔ ní ɛɛɔ ní gbɛ́ pɔ an gu imiaɔ.

⁴⁻⁵ Gɔɛe ku we àle gyãke à kà wè bla plasai.

⁶ Ké Yesu aà è wúlɛa we, a d̄ó ké àle gyãke à gègè maamaaɛ, ɔ a d̄è: N ye ñyɔ aafiaa?

⁷ Gyãepi wèwà à mè: Mae, má gbɛe ví à ma da í guu gɔɔ pɔ à dèdèdeo. Tó mále gé ḡɛui, gbɛ̄pãle í d̄baa ḡɛ ma ãaɛ.

⁸ Yesu d̄è: Fɛle ze ñ n pe se táa'o.

⁹ Weḡɔɔ ḡɛpi aafia'è. A a pe sè à táa'ò.

Gɔɔpiá kámabogɔɔziɛ,

¹⁰ ɔ Yuda gbãadeɔ ò ḡɛ pɔ gbàgbāpiɛ: Kámabogɔɔziɛn gbã. I kũ ñyɔ n pe seao.*

¹¹ A wè má à mè: Gbɛ́ pɔ ma gba aafia mé òmɛɛ mà a pe se mà táa'ò.

¹² ɔ aa aà là aa mè: Déme òne ñ n pe se ñ táa'oi?

¹³ Gbɛ́ pɔ gbàgbāpi d̄ó dé no, asa Yesu ḡɛle bíla pɔ kú we guuɛ.

¹⁴ Bee gbɛa Yesu aà è Lua ua, ɔ a d̄è: Ma, n aafia'è. Nsu duunake ɔo, ké yá pɔ a v̄ai de beea su n leo yáí.

¹⁵ ɔ ḡɛpi ge ò Yuda gbãadeɔne Yesu mé tò a aafia'è.

---

* **5:10** Zel 17.21

16 Ǿ gbãadepio fêlê ní ìadaa Yesuwao, ké ì yá bee taaǾ ke kámabogɔɔzì yáí.

17 Ǿ Yesu yázāsímá à m̀è: Ma Mae ìo zíkê kámabosaiê, màa málê ke s̄o.

18 Yá bee yáí gbãadepio lé Yesu wê de káaua. I ke ké ìli kámabogɔɔzì yádao ado yáí no, ké ì me Lua mé a Mae ũ, àlê sáakpa ní Luao yáíê.

Lua Né iko

19 Yesu èa a zāsímá à m̀è: Siana málê oé, Lua Né lí f̄o yáe k̀è ní azíaoo, sema yá p̄o a è a Mae lé ke bàasio, asa yá p̄o aà Mae ì ke píi, bee aà Népi ì ke s̄o.

20 Asa Mae Lua ye a Nézi, mé ì yá p̄o ì ke píi ɔb̀è. A yá p̄o a z̄o de beea ɔb̀è, i bo á sae.

21 Lá Mae Lua ì ḡeo vu à w̄eni kpámá, màa aà Né ì w̄eni kpa gb̄é p̄o á yeiɔwa.

22 Mae Lua lí yákpalekê ní gb̄eoo, à yákpalekêa iko kpà a Néwa píiê,

23 ké gb̄épii aà Né kpela, lá aai Mae Lua kpelawa. Gb̄é p̄o lé Lua Né kpelao lé aà Mae p̄o aà zì kpelao.

24 Siana málê oé, gb̄é p̄o lé ma yãma mé àlê gb̄é p̄o ma zì náaike w̄eni láasai ví. Yá a z̄olewào, à b̀ò gau à ḡè w̄eni guu.

25 Siana málê oé, ḡooe lé m̀ó, à kà k̀ò, ké ḡeo Lua Né ɔo ma, an gb̄é p̄o mào i vu.

26 Lá Mae Lua w̄enikpaama iko ví, à w̄enikpaama iko kpà a Néwa ɔ.

27 A yákpalekêa iko kpàwà ɔ, ké a de Gb̄enazín Né† ũ yáí.

---

† 5:27 Dan 7.14

28 Asu to bee bo á saeo, asa gɔɔe lé mó ké ge pó kú miauo aa à bo ma,

29 aai bole pfi. Maakenao i vu gẽ wēni guu, vāikenao sō yāzōleama guu.‡

30 Mili f̄ mà yāe kè ní maziao. Mi yákpaleke lá a òmewae, mé mi yákpaleke a zéwa, asa mili mazia pœã weleo, sema gbé pó ma zipi pó.

Yesu iko seelade

31 Tó má de mazia seelade ũ, ma yá náai v̄io.

32 Seelade pále ku ì ma yā'o, mé má d̄o ké ma yá pó ì o náai v̄i.

33 Baa apio, a gbé z̄i Zāawa, ñ à siana'òé.§

34 Má daa gbēnazin seeladeke ḡauo, mále bee oé ké à e bo zia yái.

35 Zāa mé filia pó naa àle gupu ũ, ñ a we p̄nakè aa gupuai ḡopla.

36 Yá pó Mae Lua d̄amēe mà keo, yá pó mále kep̄io deé seela ũe ké Mae Lua mé ma z̄i. Ma seelapi de Zāa póla.

37 Ma Mae pó ma z̄i ma yā'ò lo. I à bo ma ziio, mé i wesiaàleo,*

38 mé àà yá i z̄olek̄i e á s̄o guuo, ké ále gbé pó a z̄i náaik̄eo yái.

39 I mekpa Lua yá kyokeawa, asa io e we á wēni láasai eu. Ma yá ñ taalapi lé o s̄o,

40 kási ále gí mói ma k̄i à wēnipi e.

41 Mále s̄áau wele gbēnazina k̄io,

42 āma má á d̄o, má d̄o ké á ye Luazio.

---

‡ 5:29 Dan 12.2 § 5:33 Zaa 1.19 * 5:37 Maa 1.11

43 Ma mo ní ma Mae tóo, ò i ma dilɛo. Tó gbɛ̀páale m̀ò ní azíá tóo, á aà dilɛ.

44 Lá i sáau wɛɛlekõwa, ili sáau wɛɛɛ Lua m̀endonawao, kpelewa á f̃s ma yá s̃ii?

45 Asu àò e máme má gé ní á yáó ma Mae kíio, M̀oizi p̀ó á wé d̀oi mé a gɛ̀ò.

46 Tó a M̀oizi yá s̃i, d̃õ a ma yá s̃i s̃õ, asa ma yá ò a k̀è láu.

47 Lá i yá p̀ó a k̀èò sio, á ma yá síe?

6

Blekpaa bilawa

(*Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Luk 9.10-17*)

1 Bee gbɛ̀a Yesu bùa Galile ísidawa, (w̃i mɛ l̀o Tibelia.)

2 Bíla l̀o tɛaàzi dasidasi, ké aa aà gyã̀o gbágbãa dabudabuò è yáí.

3 Ǿ Yesu d̀èdɛ z̀lɛ s̀l̃s̃i musu ní a ìwao.

4 Yudaò Gẽ́amusu dikpe kà kái.

5 Ké Yesu wɛ̀sè musu, a è bíla lé m̀ó a k̀i dasidasi, ò à Filipi là à m̀è: Máki wá ble e luu gbé́ò blei?

6 A bee ò Filipi ɛ gwaa yáíe, asa a d̃õ lá á ye ɛ.

7 Ǿ Filipi wèwà à m̀è: Anusu òaa do p̃ɛɛ, baa tó wa l̃li baadɛɛ ỳooỳo, a p̃ɛmáó.

8 Aà ìwao do Andelee, Sim̀o Piɛɛ d̃auna òè:

9 Nɛg̃ɛnae ku la a p̃ɛɛ z̀oz̀ona ṽi m̀èn s̀oó ní kp̀ò giinaeo m̀èn pla. B́ó bee a ɛ gbé́ò dasiɛ beeo guui?

10 Yesu m̀è: A to gbé́ò z̀lɛ. S̃è b̀o l̀o di gupiuɛ, ò aa z̀lɛz̀lɛ. G̃õ̀o r̃t̃ɛɛ aa kà gb̃õ̀n òaas̀o s̀o lɛ s̀o (5.000).

11 Yesu p̄ēpiɔ sè à Lua sáaukpà, ɔ̄ a kpaalè gbé pó z̄ɔ̄le wepiɔne. Maa à kpo kpámá ló lá aa yeiwa.

12 Ké aa ká, a ò a ìwaɔne: A a miɔna pó ḡɔ̄ s̄ele píi, ké a kee su v̄uaao.

13 Ǿ aa p̄ē mèn sɔo pó wa sòpi miɔna pó ḡɔ̄ s̄ele gbí kuepla pai.

14 Ké wà dabudabu pó Yesu kèpi è wà m̄e: Gb̄épiá ãnabi pó lé m̄ó d̄unia guue síana.

15 Yesu d̄ò ké wa ye m̄o a kpa kía ũ n̄ gb̄āaoe, ɔ̄ à ḡoné we à èa d̄ède sísí musu ado.

Yesu t̄aa'oa ísidaa
(Mat 14.22-27, Maa 6.45-52)

16 Ké oosi kè, aà ìwaɔ gè ísida ḡs̄ɔ̄le.

17 Ǿ aa ḡè ḡó'ílèna guu, aale bua ísidapi baale Kapenaũ oi. Gu sí kò mé Yesu i m̄ó n̄ k̄i ȳāao.

18 Zaa ãan gb̄āa kàka, ɔ̄ í lé f̄ele.

19 Ké aà ìwaɔ goli aa kà kiloo sɔo ge soolo taawa, aa Yesu è, àle t̄aa'o ía, àle s̄ó n̄ ḡózi, ɔ̄ v̄ia n̄ k̄í.

20 Ǿ a òn̄e: Mám̄e, ásu to v̄ia á k̄ūo.

21 Aa w̄eì aà ḡē ḡó guu, ɔ̄ ḡópi kà gu pó aale géu ḡɔ̄.

22 Ké gu d̄ò bíla z̄ea ḡs̄ɔ̄le ísida baale. Aa d̄ó ké ḡó'ílèna kú we ȳāa m̄endoe, mé Yesu i ḡē ḡópi guu n̄ a ìwaɔo, aa tà n̄t̄ēe.

23 Gb̄ezã ḡó'ílèna p̄āleɔ b̄ò Tibelia aa mò gu pó k̄ai n̄ gu pó wà p̄ē s̄ou Dii sáaukpaa gb̄eao.

24 Ké bílapi è aàpi ge aà ìwaɔ ku we l̄o, aa ḡē ḡópi guu aa ḡē aà w̄ēlei Kapenaũ.

Yesu mé ble p̄ó ì n̄ ká w̄ēniwa ũ

25 Ké aa aà è ísida baa we, aa òè: Metulu, n ka la b̄oe ni?

26 Yesu òné: Sìana mále oé, ále ma wεεle p̄εε p̄ó á sò a kā yáie, i ke dabudabu p̄ó á èo yáí no.

27 Asu z̄ike ble p̄ó ì láa yáio, sema ble p̄ó ì ní ká àizānawa. Gbēnazin Né mé a á gba blepi, asa aàpi ÿ Mae Lua a seela kēwà.*

28 Ǿ aa àà là aa mē: Kpelewa wá ke wà yá p̄ó Lua ye wà ke kei?

29 Yesu wēmá à mē: Yá p̄ó Lua ye à ke mé gbé p̄ó a z̄í náaikea ũ.

30 Aa òè: Dabudabu kpele n̄yō kewēε ké wà e wí n náaikei? Yá kpele n̄yō kei?

31 Wá dezio mana blè guwaiwaiu† lá a kēa láuwa wà mē: A ble p̄ó b̄ò musu kpámá aa blè.‡

32 Ǿ Yesu òné: Sìana mále oé, i ke M̄oizi mé ble p̄ó b̄ò musu kpáwáo. Ma Mae mé ì ble siande p̄ó b̄ò musu kpáwá.

33 Lua blepi mé gbé p̄ó b̄ò musu ì wēni kpa dúniawa ũ.

34 Aa òè: Mae, n̄yō ble bee taa kpáwá ḡōpii.

35 Ǿ Yesu òné: Mámε§ má ble p̄ó ì ní ká wēniwa ũ. N̄oana a gbé p̄ó m̄ò ma kíi de bo, imi a ma náaikena de bauo.

36 N beeo lá má òéwa, baa ké a ma e, ále ma náaikeo.

37 Gbé p̄ó ma Mae kpàa a m̄o ma kíi, mé má gbé p̄ó m̄ò ma kíi yá bauo.

38 I ke mazia p̄oēakea yáí ma b̄oi musu ma m̄o, sema gbé p̄ó ma z̄í p̄ó.

39 Gbé p̄ó ma z̄ipi p̄oēan ke: Másu to gbé p̄ó a kpàao kee v̄ūaaao. A ye mà ní b̄o gau ḡōgbεzāz̄í.

* 6:27 Zaa 1.32 † 6:31 B̄oa 16.15 ‡ 6:31 Sou 78.24 § 6:35 B̄oa 3.14

40 Asa ma Mae pɔeɛn ke: A ye gbé pɔ wesi àà Néle àle àà náaike wēni láasai ee. Mámé má àà bɔ gau gɔɔgbɛzāzī.

41 Ǿ Yuda gbāadeɔ zɔakàaàzi, ké à mè áme á ble pɔ bɔ musu ũ yáí.

42 Aa mè: Gbépiá Yosefu né Yesue. Wá àà de ní àà dao d̄so lé? Ǿ àle o a bɔ musuea?

43 Yesu òné: Asu zɔakao.

44 Gbēe a f̄s mɔ ma kíio, sema ma Mae pɔ ma zī àà s̄isi bàasio, mí àà bɔ gau gɔɔgbɛzāzī.

45 A kēa ānabio lá guu wà mè: Lua mé a yāda baade.* Gbé pɔ Mae Lua yāmà mé a dà mé ì mɔ ma kíi.

46 I ke gbēe Mae Lua è ní wéo no. Gbé pɔ bɔ àà kíi mé àà è ado.

47 Siana mále oé, ma náaikena wēni láasai v̄i.

48 Mámé má ble pɔ ì ní ká wēniwa ũ.

49 A deziɔ mana blè guwaiwaiu, kási aa gà.

50 Ble pɔ ì bɔ musu pɔ mále opi, tó gbé blè, a gao.

51 Mámé má ble b̄éé pɔ bɔ musu ũ. Tó gbé blepi blè, aɔ ku gɔɔpiié. Ble pɔ má kpámá mé ma mebaasi ũ, ké dúnia e àò wēni v̄i yáí.

52 Ǿ gbāadepio lé lekpaake ní k̄so aa mè: Gbépi a f̄s a mebaasi kpáwá wà sóe?

53 Ǿ Yesu òné: Siana mále oé, tó i Gbēnazin Né mebaasi só a àà au m̄io, áò wēni v̄io.

54 Gbé pɔ ì ma mebaasi só mé ì ma au mi wēni láasai v̄i. Mámé má àà bɔ gau gɔɔgbɛzāzī.

55 Asa ma mebaasiá ble síandee, mé ma auá imia síandee.

---

* 6:45 Isa 54.13

56 Gbé pò ì ma mēbaasi só mé ì ma au mi ku ma guu, mé má kú àà guu.

57 Lá Mae Lua bēē ma zī, mé miō ku àà yáí, màa gbé pò ì ma me so aō ku ma yáí.

58 Bē pò bō musun we. A de lán bē pò á deziō blè aa gāwao. Bēēbeēblena aō ku gōōpiie.

59 Yesu yá beeō ò gōō pò àle yādané Kapēnaū lousisikpeue.

Yesu iwaō pòōbōzākēa

60 Ké àà iwaō yápi mà, an daside mē: Yá gbāae, déme a fōi?

61 Yesu dō a iwaōwa ké aale zōaka yápi musu, ò a òné: Yápi lé á fu yà?

62 Tó a sù á è Gbēnazīn Né fēle lé tá gu pò a kuu yāa sō bē?

63 Lua Nisīna mé ì wēni kpámá, mēbaasi pōe ũ weo. Yá pò má òēō mé Lua Nisīna pò ì ní ká wēniwa yá ũ.

64 Kási á gbēēō lé ma náaikēo. Asa Yesu gbé pò lé a náaikēoō dō za káau ní gbé pò a su a kpámáo.

65 Ō à mē lō: Bee yáí má òé, gbēē a e mō ma kíio, sema Mae Lua àà gbà zé bàasio.

66 Za gōō bee àà iwaō pòōbōzākè dasidasi, aai teaàzi lō.

67 Ō Yesu a iwa gbēōn kuēplao là à mē: A ye ta sō yá?

68 Simōō Piēē wēwà à mē: Dii, dé kíi wá géui? N wēni láasai yá ví.

69 Wa n náaikè, ò wá dō ké Lua gbé pò a kua adoan n ũ.

⁷⁰ Yesu ònẹ́: A gbě̀on kuεplaeo, mi á seo lé? Kási á gbě̀do Setau ví.

⁷¹ Simoo Isalioti né Yudasi yá ̄ àle o. Aàpi mé gbě̀on kuεplapio gbě̀do pọ́ a aà kpámá ũ.

7

Yesu gea Lákpεda dikpeu

¹ Bee gbεa Yesu gè Galile wéle ní wéleo, asa a ye bebe Yudeo, ké Yuda gbāadeo lé aà we yáí.

² Yudao Lákpεda dikpe káikù,*

³ ̄ aà dāunao òè: Fεle lakii gé Yude, ké n̄ ̄wa pọ́ kú weo yá pọ́ níle keo e s̄.

⁴ Tó gbé ye tobo, ìli a yáo ke asii guuo. Lá níle yáε beeo taa ke, ò n̄ zia obo dúniaε.

⁵ Baa aà dāunapio i aà náaikεo.

⁶ ̄ Yesu ònẹ́: A goo i kamεε yāao. Apio s̄, goopii zevíé.

⁷ Dúnia a we zaáguo, āma a zamagu, ké mi me aà yákea vāi yáí.

⁸ A gé dikpepiu, mále géuo, asa a goo i kamεε yāao.

⁹ Aà yápi oa gbεa à ḡ Galileε.

¹⁰ Ké aà dāunapio gè dikpepiu, ̄ à gbàsa gè. I gé bíla wáao, à gè asii guue.

¹¹ Yuda gbāadeo lé aà weεle dikpepiu aa mè: Aàpi ku má ní?

¹² Bíla guu wàle yákūkū o maamaa aà musu. Gbēeo mè: Gbēmaaε. Gbēeo mè: Aawo, àle gbéoo sāsāε.

¹³ Gbēe i aà yá'o gupuauo, ké wàle víake gbāadepione yáí.

---

* **7:2** Iko 16.13

14 Ké dikpe kà a guo, Yesu gè Lua ua, àle yādané.

15 Àà yá b̀ gbāadepiɔ sae aa m̀: Gbé p̀ i kyokeo mé lá d̄ kéwaa?

16 Ǿ Yesu òné: Yá p̀ mi danéá mazia yá no, gbé p̀ ma z̄i yáe.

17 Tó gbé ye ze ní Lua p̀eãkeao, tó ma yādané de àà p̀ ú ge mazia yá mále o, aɔ d̄e.

18 Gbé p̀ ì azia yá'o lé wele à tob̄e. Gbé p̀ ì wele à gbé p̀ a z̄i tob̄, ade náai v̄i, m̀afili kú àà guuo.

19 M̀izi i ikoyādaéo lé? A gbēe yápi k̄a s̄o. B́yāi ále ma wei?

20 Ǿ bíla òè: N t́a v̄i. Déme lé n wei?

21 Yesu òné: Yá m̀endo má kè, ̄ à b̀ ápii sae.

22 M̀izi t̄z̄yā dàé,† ̄ i t̄z̄ kámaboḡz̄i. (Kási i ke M̀izi mé dàaleo, à b̀ á dezi káauo k̄iie.)‡

23 Lá w̄i t̄z̄n̄é kámaboḡz̄i, ké wasu b̀ M̀izi ikoyā kpeo yáí, b́yāi á p̀ paamazi, ké ma gbé m̀ búu gbà aafia kámaboḡz̄i?§

24 Asuli yá gwa lá á wé lé ewao. Ali yá gwa a zéwa.

K̄kpaalea Yesu yáí

25 Ǿ Yelusaleũdeeo m̀: Gbépiá gbé p̀ wàle we nolo?

26 Gwa, àle yá'o gupuu kee, mé gbēe lé ledaaázioa? Gbāadeo àà d̄ Mesii ū síana yá m̀o?

27 Wá d̄ gu p̀ gbéepi b̀u. Tó Mesii m̀, waɔ d̄ gu p̀ à b̀uo.

---

† 7:22 Lev 12.3   ‡ 7:22 Daa 17.10   § 7:23 Zaa 5.9

28 Ayāmeto ɔɔ pɔ Yesu lé yādané Lua ua, à pùna à mè: A ma dɔ mé á dɔ gu pɔ ma bɔu. Kási mi mó ní maziaoo. Gbé pɔ ma zɪá síandee, mé á aà dɔo.

29 Má aà dɔ, asa ma bɔ aà kíie, aàpi mé ma zɪ.

30 ɔ aale wεεε aà kú, āma gbēe i ɔkāwàò, asa aà ɔɔ i pa yāao.

31 Bíla guu wà Yesu náaikè dasi wà mè: Tó Mesii mò, a dabudabuke dasi de a pɔ pɔ gbéé bee kèla yà?

32 Ké Falisio mà wàle yákūkū o zā guu aà yá musu, ɔ sa'onkiaò ní Falisipio dɔaio zɪ aà kúí.

33 ɔ Yesu mè: Ma kuaánɔ gò yɔɔ, mí gbasa tá gbé pɔ ma zɪ kíi.

34 A ma wεεε à kuaa, asa á fɔ gé gu pɔ má kúuo.*

35 ɔ gbāadepio lé kō lala aa mè: Má a ye géu, wí kuawàì? A ye gé wá gbé pɔ lala'ò buipāleo guu kúí à yāda buipālepione yà?

36 Yá pɔ a òpi mi dea ni? A mè wá a wεεε wà kuawa, gu pɔ á kúu, wá fɔ gé weo.

37 Dikpe ɔɔ gbia pɔ de kaa'isizí ũ, Yesu fèle pùnamá à mè: Gbé pɔ imi lé de aà mɔ ma kíi,

38 gbé pɔ lé ma náaike aà imi, í pɔ í ní ká wēniwa io bɔ aà nòse guu, lá a kēa Luayātaalauwa.†

39 A bee ò Lua Nisina pɔ gbé pɔ lé a náaikeo e yá musue. Aai Lua Nisínapi e gíao, ké Yesu i tɔbɔ yāao yáí.

40 Ké bíla yápi mà, gbēeo mè: Gbépiá ānabipie síana.

41 Gbēeo mè: Gbé beepiá Mesiiε. Ama gbēeo mè: Mesii a bɔ Galilee?

* 7:34 Zaa 12.26, 14.3, 17.24 † 7:38 Isa 44.3, Eze 47.1

42 A kēa Luayātaalau wà mē Mesiiá Davidi buie,‡
a bɔ Davidi be wéle Betelēuē. §

43 Ǿ bíla kɔkpaalè Yesu yái.

44 An gbēeɔ ye aà kú, āma gbēe i ɔkāwào.

45 Ǿ dɔaio èa tà sa'onkiaɔ ní Falisio kí. Ǿ aa ní lá aa
mè: Bóyái i aà kú sùòò ní?

46 Dɔaipiɔ wèmá aa mè: Gbēe i yá'o lán gbépiwa
yāao.

47 Ǿ Falisio òné: A á sāsā sō yà?

48 Gbāadee ge Falisie aà náaikèe?

49 Bíla bee Lua yá dō, Lua láaizimáe.

50 Nikodēu pó gè Yesu kí* yāá gbāadepio doe. A
òné:

51 Wá ikoyā guu wà mē, wásu yāda gbéla aà
yāmasai ge yá pó a kè dōsaio.

52 Aa òè: Galile gbén n ũ sōa? Wétei ñ gwa. Nyō e
ānabie a bɔ Galileo.

53 Ǿ baade tà a be.

8

Nɔe pɔ wa kù ní gɔo

1 Yesu gè Kùkpe sísipoleu.

2 Ké a gu dò gɔo, à èa gè Lua ua. Gbépii mò aà kí,
ō à zòle lé yādané.

3 Ǿ Mɔizi ikoyādanedeɔ ní Falisio mò ní nɔe pɔ wa
kù ní gɔoo, aa aà zè zā guu

4 aa ò Yesue: Metulu, wà nɔee bee kù ní dàakeaoe.

5 Mɔizi dīlewēe wá ikoyā guu wà nɔe bee taa pápa
ní gbeyo wà dee.* N è kpelewa sōi?

‡ 7:42 2Sam 7.12 § 7:42 Mis 5.1 * 7:50 Zaa 3.1-2 * 8:5 Iko
22.22-24

6 Aa bee ò ké aale líkpalεwà aa e yādaaàla yáíε. ☩ Yesu nàale, àle ɔgbekē tɔlewa.

7 Ké aa gí lé aà lala, ɔ à a mi fēle a òné: A gbé pò i duunake yāao, aà aà pá ní gbεo sēia.

8 ☩ à èa nàale, àle ɔgbekē tɔlewa lɔ.

9 Ké aa mà màa, ɔ aa gèzεa dodo sea za gbēzɔɔwa. ☩ Yesu gò ado ní nɔepio.

10 ☩ à èa a mi fēle a òè: Nɔε, aa tà má ni? Wi yādanla lɔoa?

11 Nɔepi wèwà à mè: Baa, gbēε ku la lɔo. ☩ Yesu òè: Mapi má yādanla sɔo. Gíi. Za gbā rísu duunake lɔo.

Yesu mé gupua ũ dúniaε

12 ☩ Yesu yā'ò bílaε lɔ à mè: Máme má gupua ũ dúniaε, gbé pò temazi aɔ ku gusiau lɔo, gupua pò í ní ká wēniwa ɔ aɔ ví.

13 ☩ Falisio òè: N de nzia seelade ũ, n yá náai vío.†

14 ☩ Yesu wèwà à mè: Baa tó mále mazia yā'o, ma yá náai ví, asa má dɔ gu pò ma bɔu ní gu pò mále táuo. Apiɔ, á gu pò ma bɔu ní gu pò mále táuo dɔo.

15 Alε ma tàae e lá á wé lé ewaε. Mále gbēε tàae eo.

16 Tó ma su gbé tàae è, ma aà tàae'ea aɔ náai ví, asa má kú madoo, ma Mae pò ma zí kumanɔ.

17 A kú á ikoyā láu wà mè, seelade gbēɔn plaɔ yá mé náai ví.

18 Máme má de mazia seelade ũ. Ma Mae pò ma zíá ma seelade lɔ.

19 ☩ aa aà là aa mè: N mae ku má ni? Yesu wèwà à mè: A ma dɔo mé á ma Mae dɔo. Tó a ma dɔ, dɔ a ma Mae dè.

---

† 8:13 Zaa 5.31

20 Yesu yá bee ò ɔsikii, gɔɔ pɔ àlɛ yãdané Lua uae. Wi aà kũo, asa aà gɔɔ i pa yãao.

21 ɔ Yesu òné lɔ: Máɛ tá mé á ma weɛɛ, āma á ga á duuna guuɛ. A fĩ gé gu pɔ máɛ táuo.

22 ɔ gbãadeɓiɔ mè: A mè wá fĩ gé gu pɔ áɛ táuo. Asu azia de yã mɔɔɔ?

23 ɔ Yesu òné: Zíɛ la gbéɔn á ũ, musu gbén ma ũ. Dúniãe bee gbéɔn á ũ, dúniãe bee gbén ma ũo.

24 A yáí tò má òé á ga á duuna guuɛ. Asa tó i si máme má aà ũo,‡ á ga á duuna guuɛ.

25 ɔ aa aà là aa mè: Mmenn déi? Yesu wè má à mè: Gbé pɔ má òé za káauɛ.

26 Má yãví dasi mà o á yá musu, mí yãdaoála. Gbé pɔ ma zía siandee, yá pɔ má mà aà kii ò mi o dúniãe.

27 Aai dõ ké Mae Lua yá ò àlɛ onéo,

28 ò Yesu òné: Tó a Gbēnazin Né se ò musu, í gbasa dõ máme má aà ũ. Mili yãe ke ní maziaoo, yá pɔ ma Mae dàmee ò mi o.

29 Gbé pɔ ma zĩ kumano, i ma to madoo, asa mio yá pɔ ì kaaagu ke gɔɔpiiɛ.

30 Gɔɔ pɔ Yesu lé yáɓiɔ o, wà aà náaikè dasi.

Yesu dea Ablahaũa

31 ɔ Yesu ò Yuda gbãade pɔ aa a yá siɔne: Tó á ma yá kũa, áɔ de ma ìwaɔ ũ yãma.

32 Aɔ siãana dõ, siãanapi i to à gõ wéɛɔ ũ.

33 ɔ aa òè: Ablahaũ buin wá ũ, wi zoble gbēee yãao. ɔ níe o wá gõ wéɛɔ ũa?

‡ 8:24 Bɔa 3.14

34 Yesu wèmá à mè: Sìana mále oé, gbé pò ì duunakéá duun zœ.

35 Zóá ua gbéé gɔɔpiio, ua né mé ua gbé ù gɔɔpii.

36 To Lua Né á bó, á gɔ wéé ù síana.

37 Má dɔ ké Ablahaũ buin á ù, ãma ále ma we, ké ìli ma yáda á nòseuo yáí.

38 Yá pò má è ma Maewa ɔ mále o, yá pò á mà á mae kíi ɔ ále ke.

39 ɔ aa òè: Ablahaũ mé wá mae ù. ɔ Yesu òné: Tó Ablahaũ ɔlesenaɔn á ù, dɔ ále Ablahaũ kea ke.

40 Tia kéwa ále ma we, ma gbé pò ma síana'òé, síana pò má mà Lua kíi. Ablahaũ i yá bee taa keo.

41 Ale á mae kea kee.

ɔ aa òè: Naaenɔn wá ùo. Wá mae mènɔe, ɔn Lua ù.

42 Yesu òné: Tó á maen Lua ù, dɔ á yemazi, asa Lua kíi ma bou ma mɔ. Mi mó ní mazlao, aàpi mé ma zí.

43 Bóyáí á ma yá midɔo ni? Ké á fɔ swáɔ ma yáío yáíe.

44 A mae Ibiisi pón á ù, aà pœã ɔ á ye ke. Gbèdenan aà ù za káau, i ze ní síanaoo, ké síana ku aà nòse guuo yáí. Tó à estò, aázla dàan we, asa eden aà ù, egɔ midee.

45 Mapi sɔ mi síana'o. A yáí ìli ma yá sio.

46 A guu, déme duuna èai? Lá síana mále o, bóyáí ále ma yá sio ni?

47 Gbé pò de Lua pò ù ì swáɔ yá pò Lua lé oié. A de Lua pò ùo, a yáí ìli swáɔ ma yáío.

48 ɔ gbáadepiɔ òè: Samali gbén n ù! N táa víe! Wá yá na noa?

49 Yesu m̀̀: Má t́́a s̄́a. Mi ma Mae kp̄́ela, ̄́ i ma kp̄́eb̄́.

50 Mili w̄́ḗle mà azia t̄́b̄́o, Lua mé i w̄́ḗlḗm̄́e, ̄́m̄́e yāḡ́ōḡ́ōna ũ.

51 Siana má̄́le oé, gb̄́é p̄́o ma yá k̄́ūa a ga bauo.

52 Ǿ gb̄́ā́depī́o ò̀̀: Wá d̄́o sa ké n̄́ t́́a v̄́. Ablahaũ gà n̄́ ānabī́o p̄́i, ̄́ n̄́le o gb̄́é p̄́o n̄́ yá k̄́ūa a ga bauoa?

53 N̄́ de wá dezi Ablahaũ p̄́o ḡ́ala yá? Anabī́o ḡ́aga l̄́. Dé n̄́le n̄́zia dil̄́e a ũi?

54 Yesu m̀̀: Tó má̄́le mazia t̄́b̄́e, bee gb̄́iao. Ma Mae p̄́o á̄́le m̄́e a de á Lua ũ, ā́pi mé i ma t̄́b̄́.

55 Á ā́ d̄́o, āma má ā́ d̄́. Tó ma m̀̀ má ā́ d̄́o, máo de ḗde ũ lááw̄́e. Má ā́ d̄́o mé má ā́ yá k̄́ūa.

56 A dezi s̄́ia Ablahaũ p̄́onak̄́è ma ḡ́o ea yá musu. A è, ̄́ ā́ p̄́o k̄́ena.

57 Ǿ gb̄́ā́depī́o ò̀̀: Ni ka w̄́ḗ blakwi yāao, ̄́ n̄́ Ablahaũ èa?

58 Yesu ò̀̀né: Siana má̄́le oé, e w̄́o ḡ́é Ablahaũ ii, má kú.

59 Ǿ aa gb̄́e s̄́ḗle wá ā́ pápaò. Ǿ à ũ̄́le à b̄́o Lua ua.

9

Gb̄́é p̄́o wa i v̄́ia gb̄́agb̄́aa

1 Ké Yesu lé bebe, à gb̄́é p̄́o wa i v̄́ia è.

2 Ǿ ā́ iw̄́ao ā́ là aa m̀̀: Metulu, dé duuna yáí ̄́ wá gb̄́épī́o ii v̄́iai? Ā́ zia p̄́o yáí yá, ge ā́ de n̄́ ā́ dao p̄́e?

3 Yesu w̄́emá à m̀̀: I ke ā́ duuna ge ā́ de n̄́ ā́ dao p̄́o yáí no. Ké wá Lua yākea ewá yáíe.

4 Sema wá gb̄́é p̄́o ma z̄́i yākea ke za gupua w̄́ei. Gw̄́asina lé mó ké gb̄́e a e yāe ke lo.

5 Goo pɔ́ má kú dúnia guu, má de gupua ũ dúniaε.

6 Ké a ò màa, à lé'i tò bùsuwa, ɔ̃ a yà a màma àà wéɔwa.

7 A òè: Ge ñ oopi Siloe í guu. (Bee mèté í sísia.) ɔ̃ à gè oopi, ɔ̃ à sù wé wéa.

8 Aà fáanideɔ̃ ní gbé pɔ́ aa àà dɔ̃ baakena ũò mèté: Gbé pɔ́ ɔ̃ baake zɔ̃leapin weo lò?

9 Gbēɔ̃ mèté: Aàpiε. Gbēɔ̃ mèté: Aawo, ade b̀aàwae. G̃ɔ̃epi mèté: Mámε!

10 ɔ̃ aa àà là aa mèté: Kpelewa ní kè n wé wéi?

11 A wèma à mèté: Gbé pɔ́ wí me Yesu mé bùsu yà a màma ma wéwa, à mèté mà ge oopi Siloe í guu. Ké ma ge oopi, ɔ̃ ma gu'è.

12 ɔ̃ aa àà là aa mèté: Aàpi ku má ni? A mèté: Má d̃o.

13 ɔ̃ aa gè Falisio kí ní gbé pɔ́ de ṽia ũ yāapio.

14 A m̀ò lè kámabog̃ɔ̃z̃i ɔ̃ Yesu bùsu yà à àà wé wéè.

15 ɔ̃ Falisio àà là l̀ò: Kpelewa ní kè n gu'èi? A wèma à mèté: A b̀èlè nà ma wéwae. Ké má p̃ipi, ɔ̃ ma gu'è.

16 ɔ̃ Falisio mèté: Gbépi i b̀ò Lua kíio, asa ìli kámabog̃ɔ̃z̃i yādao. An gbēɔ̃ mèté: Duunkena a f̃ɔ̃ dabudabu beeɔ̃ taa kee? ɔ̃ aa k̃kpaalè.

17 ɔ̃ aa àà là l̀ò: Mpi s̃o n gbé pɔ́ à n wé wène, níle e kpelewa àà yá musui? A mèté: Anabiε.

18 N beeo gbāadeɔ̃ i si ké a de ṽia ũ ɔ̃ àà wé wèò, ɔ̃ aa gè àà de ní àà dao sìsi.

19 Aa ní lá aa mèté: A nén laa? A àà ì ṽia yāma yá? Kpelewa a kè àle gu'e sai?

20 ɔ̃ aa de ní àà dao wèma aa mèté: Wá d̃o ké wá ñe. Wa àà ì ṽiaε.

21 Ama lá a kè sa àlɛ gu'e, wá d̄so. A aà la we, gbé gbãaɛ, a f̄o azia yã'o.

22 Aà de ní aà dao ò màa, ké aalɛ viakɛ gbãadeɔnɛ yáie. Asa aa zèò ké gbé pò ò Yesuá Mesiie, wà lousisikpez̄z̄èè.

23 Bee yáí aà de ní aà dao m̄è, gbé gbãaɛ, aa aà la.

24 Gbé pò de v̄ia ũ yãapi sísia ḡen plaade guu ò aa òè: O ní s̄í ní Luao. Wá d̄s̄ ké ḡɛpiá duunkɛnaɛ.

25 Ǿ à m̄è: Tó duunkɛnaɛ, má d̄so. Yá m̄endo má d̄s̄. V̄ian ma ũ yãa, ò m̄alɛ gu'e sa.

26 Ǿ aa aà là aa m̄è: Bó a k̄enɛi? A n wé w̄enɛ kpelewa ní?

27 A w̄emá à m̄è: Má òé kò, i swáseio. Bóyáí á ye mai l̄bi? Á ye ḡs̄ aà ìwaɔ ũ s̄s̄ yã?

28 Ǿ aa z̄oád̄w̄à aa m̄è: Mm̄e ní de aà ìwa ũ we! Wam̄ɔw̄aɔ M̄oizi ìwaɔn wá ũ.

29 Wá d̄s̄ ké Lua yã'ò M̄oizie. Aàpi s̄s̄, wá d̄s̄ gu pò à b̄uo.

30 Ǿ ḡɛpi òné: Yáb̄onsaɛ ma we! A ma wé w̄em̄eɛ, ò á d̄s̄ gu pò à b̄uoa?

31 Wá d̄s̄ ké Lua lí swáse duunkɛnaɔ yáio, ì swáse a yãmana pò ì a p̄eã kɛ yáí.

32 Zaa Lua d̄unia k̄alɛ, wi ma gb̄e gbé pò wa ì v̄ia wé w̄èo.

33 Tó gbépi i b̄o Lua k̄íio, a f̄o p̄e keo.

34 Ǿ aa òè: Wà n i duuna guu míɔm̄iɔɛ, ò níle yãdadaw̄éɛa? Ǿ aa aà yà.

Luad̄said̄ v̄iak̄uaɛ

35 Yesu mà wà aà yà. Ké à aà è, à aà là à m̄è: Nlɛ Gb̄enaz̄in Né náaikɛa?

36 Gõepi wèwà à mè: Mae, dén àà ùi, ké mà e àà náaikéi?

37 Yesu òè: N àà è, aàpi mé lé yā'onno.

38 Ǿ gõepi òè: Dii, mále n náaiké. Ǿ à kùlèè.

39 Ǿ Yesu mè: Gbé kpaalea yáí ma moi dúniau la, ké wésiadé gu'e, wékénao i gō v̄iao ũ.

40 Falisieo ku we. Ké aa yápi mà, aa òè: Wápio, v̄iao n wá ũ s̄oa?

41 Ǿ Yesu ònè: Tó v̄iao n á ũ, d̄o á duuna vío. Lá ále o á wé k̄ea, á duuna ḡi kué.

10

Yesu d sādān maa

1 Siana mále oé, gbé p̄o lí gē sā kaa léuo, i ví kaaa gupālei, adeá kpáie, kpáiweliwéé.

2 Gbé p̄o i gē kaa léu s̄o, ade mé sādāna ũ.

3 Kaa lé d̄ōana i zewē adeé, s̄ao s̄o aa àà loo d̄o. I a s̄ao sísi an baade t̄owa, i bolein̄o.

4 Tó à b̄olein̄o, i d̄baané, aab̄o teaàzi, ké aa àà loo d̄o yáí.

5 Aali we tè gbēpālezio. Aaī baalèè, ké aa gbēpāle loo d̄o yáí.

6 Yesu yápi lèēñé, ̄o aai d̄o bó yá a ònéo.

7 Bee yáí Yesu èa ònè: Siana mále oé, máme má kaa lé ũ s̄ōne.

8 Gbé p̄o aa d̄baameeoa kpáione, kpáiweliwéone m̄pii, ̄o s̄ao i ní yāmao.

9 Máme má kaa lé ũ. Gbé p̄o gē ma guu a aafia'e. Alio gē alio bo, ali pobleki e.

10 Kpáí'oa yáí ̄o kpáí i moi, i p̄o de i p̄o ̄o kpa. Ma moe, ké gbéoo aao wēni ví, aaió ví à kè zài.

11 Mámε má sādān maa ũ. Sādān maa ĩ gi a wēnii a sã yáí.

12 Gbèwinaá sādān maa no. Lá sã de aà pó ũo, tó a è àwalεwana lé mós, ĩ sã to we à bàalεè, ò àwalεwana ĩ sã kúkū ĩ ní fáaa.

13 Gbèpi bàa lío kú ní são, ké a de gbèwina ũ yáí.

14 Mámε má sādān maa ũ. Má a sã dō, mé aa ma dō,

15 lá Mae Lua ma dō mé má aà dōwa. Mále gí ma wēnii an yáí.

16 Má sã pãleó ví aa ku kaaε beeuo. Sema mà dōaané sō. Aa ma loo ma, kpàsa i gō mēndo ní dānao mēndo.

17 Mále gí ma wēnii ké mà εa si lo yáíε. A yáí Mae Lua yeimazi.

18 Gbēε a ma wēni siao, má gíi ní maziaoε. Má a giia zé ví, mé má a sia zé ví lo. Yá pó ma Mae dilεmεen we.

19 Yápi yáí Yuda gbāadeo kōkpaalè lo.

20 An guu gbé daside mē: A tãa víε, aà mi líaaε. Bóyáí ále swáε aà yáíi?

21 An gbēo mē: Táade yá'oan weo. Táa a fō vía wé wēε?

Yesu a luakε oané

22 Lua kpé sakēa Yelusaleū dikpe kà. Buziεε,

23 ò Yesu lé beβε Lua ua a gu pó wí mε Salomoo bilandaau.

24 ☩ Yuda gbāadeo líaaàzi aa aà là aa mē: Nyō wá tó looa e boε ni? Tó Mesiin n ũ, owēε wásawasa.

25 ☩ Yesu wémá à mē: Má óé, i sio. Yá pó mále ké ní ma Mae tóo, yápió mé a seela ũ.

26 Apió sō i sio, ké á de ma sã ũo yáí.

27 Ma são ì ma yāma. Má ní dõ mé aaĩo temazi.

28 Mi wēni láasai kpámá, aa gaga bauo. Gbēe a f̃s ní b̃o ma ɔzĩo.

29 Ma Mae mé ní kpaa, mé aà z̃o de gbēpiia. Gbēe a f̃s ní b̃o aà ɔzĩo.

30 Mapi ní ma Maeo wá doũe.

31 Gbāadepĩo gbε s̃εε ɔ, aa ye aà pápaò aa aà de.

32 Ǿ Yesu òné: Ma yāmaa p̃o ma Mae dàmeεo k̃éé dasi. A kpele yáí á ye ma pápa ní gbεoi?

33 Ǿ gbāadepĩo wèwà aa m̃e: Wá ye wà ní pápa ní gbεo yāmaa p̃o ní k̃é yáí no. Ké n d̃ε ní Luao yáíe.* Gbēnazinan n ũ, ã n nzia d̃ile Lua ũ.

34 Ǿ Yesu wèmá à m̃e: Lua ò á ikoyã láu à m̃e, luaon ní ũ.†

35 Lua i o gb̃é p̃o àle yã'onépĩone luao lé? Aà yá bādeã ví s̃o.

36 Ma gb̃é p̃o ma Mae ma dile adoa à ma z̃i dúnia guu s̃o, ké ma m̃e Lua Néñ ma ũ, b̃oyáí a m̃e ma d̃ε ní Luaoεi?

37 Tó mále ma Mae kea keo, ásu ma yá sio.

38 Tó mále ke s̃o, baa tó i ma yá sio, à ma náaike ma yákeo yáí, ké à e d̃õ s̃ásã Mae Lua ku ma guu mé má kú aà guu.

39 Ǿ aa èa lé zεweεεε wà aà kú, ã à p̃ilimá.

40 Ǿ à èa gè Yuudē baale, gu p̃o Zāa gb̃éó da'ilékèu s̃éia. A g̃ooplakè we,‡

41 ã wà mò aà kíi dasidasi wà m̃e: Baa ké Zāa i dabudabue keo, yá p̃o a ò gb̃éε bee musu piíá síanaε.

42 Ǿ wà aà náaikè we dasi.

* **10:33** Lev 24.16 † **10:34** Sou 82.6 ‡ **10:40** Zāa 1.28

11

Lazaa gaa

¹ Gbɛ́ pɔ́ wí me Lazaa lé gyãke Betani, wéle pɔ́ aà dāeɔ Maliama ní Maatao kuu.

² Maliamapi mé nɔe pɔ́ tulale kà Diiwa à aà gbá wàa ní a mikáo ũ.

³ Ǿ Lazaa dāepiɔ lékpāsákè Yesue aa m̀: Dii, n gbēna lé gyãke.

⁴ Ké Yesu yápi mà à m̀: Gyãpi miá ga no. Ké Lua zɔ́ke bɔ́ gupuaú yáíe, Lua Né i tɔbɔ a musu.

⁵ Yesu ye Maata ní aà dāunao ní Lazaaosi.

⁶ Aà Lazaa gyãkea baomaa gbɛa à kè gu pɔ́ á kúu gía gɔɔ pla.

⁷ Bee gbɛa ɔ́ a ò a ïwaɔne: Wà ea gé Yude.

⁸ Ǿ aà ïwaɔ òè: Metulu, gbãadeɔ ye n pápa ní gbɛo i gēgēo, ɔ́ ní ye wà ea gé we lɔa?

⁹ Yesu m̀: Fāane do lælu kuepla nolo? Gbɛ́ pɔ́ lé bɛbe fāane lí gēmbɔleo, ké àle gu'e dúniae bee gupua yáí.

¹⁰ Tó àle bebe gwāasína, a gēmbɔlee, ké a gupuapi vío yáí.

¹¹ Yápi oa gbɛa Yesu òné: Wá gbēna Lazaa i'ò. Mále gé aà vuiɛ.

¹² Ǿ aà ïwaɔ òè: Dii, tó àle i'oe, a aafia'e.

¹³ Lazaa gaa yá Yesu lé oné, ɔ́ aale e i'oe síana.

¹⁴ Ǿ Yesu òné sa wásawasa: Lazaa gàe.

¹⁵ Ma pɔ́ kèna ké má kú weo, ké à e à ma náaike yáí. Wà gé aà kíí.

¹⁶ Ǿ Tomaa pɔ́ wí me Sía ò a gbéɔne: Wà gé, wí ga ní Diio sɔ́.

17 Ké Yesu kà we, à mɔ̀ lè wà Lazaa vì à kè ɔ̀ɔ̀ sfiɔ̀ kò.

18 Betani ku kái ní Yelusaleũo lán kiloo àaɔ̀ taawa.

19 Yuda gbãadeɔ̀ b̀ò we dasi aa m̀ò Maata ní Maliamao ḱí an ǹòse níniiné an d̃ã ga yá musu.

20 Ké Maata mà Yesu lé m̀ó, à gè daiaàle. Maliamama g̀ò z̃ɔ̀le a be.

21 Ǿ Maata ò Yesuε: Dii, tó ní kú la yãa, ma d̃ã a gao.

22 Baa tia má d̃õ ké yá p̀ó ní gbèa Luawa, a keke.

23 Yesu òè: N d̃ã a vu.

24 Maata òè: Má d̃õ ké a vu z̃í p̀ó ɔ̀ɔ̀ vu ɔ̀ɔ̀gbɛz̃ãz̃í.

25 Yesu òè: Máme má gbé́ p̀ó ì ɔ̀ɔ̀ vu à w̃eni kpámá ù. Baa tó ma náaikena gà, a gi àò kuε.

26 Gbé́ p̀ó kú mé àle ma náaike a ga bauo. N bee s̃ia?

27 Maata òè: Ao Dii, má s̃í ké Mesii, Lua Né p̀ó wà mè a m̀ò d̃únia guun n ù.

Lazaa vua

28 Ké Maata yápi ò, à gè a d̃ãuna s̃isi, a òè asii guu: Metulu m̀ò, àle n gbɛa.

29 Ké Maliamama yápi mà, à f̃ele kpakpa, àle gé aà ḱí.

30 Yesu i g̃e w̃éle guu yãao, a ku gu p̀ó Maata dàuaàle ɔ̀le.

31 Gbãadepiɔ̀ ku kpéu ní Maliamama, aale aà ǹòse níniè. Ké aa è à f̃ele ní wãao à b̀ò, aa b̀ò teããzi, asa aale e àle ɔ̀lɔ̀bi miaaε.

32 Ké Maliamama kà gu p̀ó Yesu kúu, ké à aà è, à kùle aà gbázi a òè: Dii, tó ní kú la yãa, ma d̃ã a gao.

33 Yesu è àle ɔ̀lɔ̀bi mé gbãade p̀ó m̀òaànɔ̀piɔ̀ lé ɔ̀lɔ̀bi. Ǿ tòlobi z̃uaàgu, aà p̀o yà.

34 Ǿ à m̀è: A aà v̀í má ni? Aa ẁèwà aa m̀è: Mae, m̀o ò gwa.

35 Yesu ẁé'íkàù.

36 Ǿ gbãadepiò m̀è: A gwa lá a yeaàzi.

37 Ǿ an gbẽeò m̀è: Aà gbéé p̀ó à v̀ía ẁé ẁè, a f̀õ gi Lazaa ga yãao lé?

38 Ké Yesu lé gé miapi kíi, ò tòlobi z̀uaàgu b̀. Miapiá gbè'ee, gbè gbènnè ta a léle.

39 Yesu m̀è: A gbepi go epile. Ǿ gepi dãe Maata òè: Dii, à yaikè k̀ò, asa à k̀è g̀oo síiõe.

40 Yesu òè: Mi onè, tó níle ma náaikè, níyõ Lua z̀õke eo lé?

41 Ǿ wà gbepi g̀ò. Yesu wesè musu à m̀è: Baa, ma n sáaukè ké n ma yãmà.

42 Má dõ ké niò ma yãma g̀oo pii, ãma má ò bíla p̀ó kú la yáie, ké aa e si níme n ma z̀í.

43 Ké a ò beewa, à p̀una ní b̀o gbãao à m̀è: Lazaa, m̀o ò b̀o.

44 Ǿ gbéé p̀ó g̀api b̀ò, p̀óle fifia aà m̀ewa mé zwãa yea aà miwa. Yesu òné: A p̀ó polowà, í aà gbae.

Lekpaata Yesuzi

45 Yuda gbãade p̀ó aa m̀ò Maliama kíipio, ké aa yá p̀ó Yesu k̀èpi è, aa aà náaikè dasi.

46 Ama an gbẽeò g̀è Falisio kíi, aa yá p̀ó Yesu k̀è òné.

47 Ǿ sa'onkiaò ní Falisipio gbãadeò gbèa k̀õkãaawa aa m̀è: Gbèpi lé dabudabuke dasi, wá sé kpelewa ni?

48 Tó wá tò àle ke màa, wa aà náaikè piiè, Lo-madeò i m̀o wá Lua kpé ní wá buio suumpa pii.

49 Ǿ an gbèdo Kaaifa p̀ó de sa'onkia ù ẁè bee òné: A yãe dõo.

⁵⁰ Ké gbé m̀endo gaa wápii gbɛu maa de wá bui midɛala, á d̄so lé?

⁵¹ I yá bee o ní aziaoo. Ké a de sa'onkia ũ wē bee yáí, ɔ̀ à ānabikɛkè à d̄aa lá Yesu a su ga Yudaɔ gbɛu ò.

⁵² I kɛ Yudaɔ nt̄ɛ no, ní Lua né p̄ f̄āaaaɔɛ lo, ké aà ní kɛ m̀è doũ.

⁵³ Za z̄ibeez̄í ɔ̀ gb̄āadepiɔ zè ní Yesu deao.

⁵⁴ A yáí tò Yesu i bo gupuaɔ ní guu lo. ɔ̀ à gè z̄ɛwia p̄ kú gbáa léa, w̄i mɛ ɛflaiũ. A gɔɔplakè we ní a iwaɔ.

⁵⁵ Yudaɔ Gɛamusu dikpɛ k̄aikũ. Wà b̀ò z̄ɛwiaɔ guu dasidasi, wà gè Yelusaleũ e dikpɛpi àɔ ka gb̄ábɔa yáí.

⁵⁶ Wàlɛ Yesu wɛɛɛ, wa zɛa Lua ua, wàlɛ k̄o lala wà m̀è: A è kpɛlewai? A we m̄o dikpɛue?

⁵⁷ Sa'onkiaɔ ní Falisiɔ d̄ilɛ tó gb̄ɛɛ Yesu kúk̄i d̄s, aà oné ké wà e aà kú.

12

Tulalekaa Yesu gbáɔwa (Mat 26.6-13, Maa 14.3-9)

¹ Gɛamusu dikpɛ ḡò gɔɔ soolo, ɔ̀ Yesu m̀ò Betani, Lazaa p̄ à aà vù à b̀ò gau bɛ w̄éleu.

² Wà blɛkè Yesue we. Maata mé lé blɛ kpaalɛ, mé Lazaa ku blɛblenaɔ guu ní Yesuo.

³ ɔ̀ Maliama tulale bui maa ɔ̀de sè m̀ò, à kà litili guo, ɔ̀ a kà Yesu gbáɔwa à aà gbápiɔ wàa ní a mik̄ao. Tulale ḡí lí kpéa.

⁴ Yesu iwaɔ do, Yudasi Isalioti p̄ a Yesu kpámá m̀è:

5 Tulale bee ɔ̃a kà wɛ̀ do zɪ̃ ɔ̃a ũ. Bóyáí wi yía wà a ɔ̃a kpà taasideɔwao ni?

6 I bee o taasideɔ wɛ̃nagwaa yáí no, ké kpáíe yáíe. Ɔmẽ ɪ̀ò mòbɔɔ kŭa, ɪ̀ò ɔ̃a kɪ̃ni kuluyeye.

7 Ɔ Yesu mɛ̀: Nɔ̃epi tó. Aà bee ulɛ e ma gẽ kpẽlagɔɔ.

8 Taasideɔ kúánɔ gɔɔpiie,* āma máɔ kúánɔ gɔɔpiio.

9 Yuda gbāadeɔ mà Yesu kú Betani, ɔ̃ aa gè we dasidasi. I kẽ Yesu yáí aa gèi adoo, ké aa Lazaa pó Yesu aà bò gau e ɪ̀ɔ̃e.

10 Ɔ sa'onkiaɔ zè̀d aa Lazaa dɛ ɪ̀ò,

11 asa aà yáí ɔ̃ gbāadeɔ lé kémá dasi, aalẽ Yesu náaikẽ.

Gbāakpaa Yesuzi Yelusalẽ

(Mat 21.1-11, Maa 11.1-11, Luk 19.28-40)

12 Ké a gu dɔ̀, bíla pó mò dikpẽuɔ mà Yesu lé mós Yelusalẽ,

13 ɔ̃ aa kpakpalaɔ zòzò aa gè daioaàle. Aalẽ wiile aalẽ mɛ̀:
Gbāa kẽ!

Báaaden gbé̃ pó lé mós ní Dii tóo ũ!

Báaaden Isailiò Kía ũ!†

14 Yesu zàa'ina è, à dīkpẽ lá a kēa láuwa wà mɛ̀:

15 Siɔ̃nadeɔ, ásu v̄iakɛo.

A kía lé mós dia zàa'in bɔ̀ɔ kpẽ.‡

16 Aà ɪ̀waɔ i yápi midɔ̃ ḡiao. Yesu fẽlẽ taa gawi guu gbɛa ɔ̃ aa dɔ̀ sa ké wà yápi kè̃ aà yá musue, mé̃ n̄piɔ̃ wà apii kè̀.

17 Ké Yesu Lazaa s̄isi à bò miau à aà vù à bò gau, gbé̃ pó kuaànɔ a baokpàkpané.

* 12:8 Iko 15.11 † 12:13 Soū 118.25-26 ‡ 12:15 Zkl 9.9

18 A yáí bíla gè daiaàlɛ, asa aa mà à dabudabupi kèɛ.
 19 Ǿ Falisio òkɔɛ aa mè: A èa? Wá fɔ pɔe wowào.
 Gwa, dúnia b̀ tɛaàzi.

Yesu a ga yá'oa

- 20 Gɛlɛkieo ku gbé pɔ aa m̀ lousisii dikpɛuo guu,
 21 ɔ aa gè Besaida pɔ kú Galile gbé Filipi kíi, aa
 wabikèwà aa mè: Mae, wá ye Yesu kɔ'eai.
 22 Filipi gɛ ò Andeleeɛ, ɔ aa gè wa ò Yesue sãnu.
 23 Yesu ònɛ: Gbɛnazin Né tobogoo kà.
 24 Siana mále oé, tó pɔwɛna i gɛ tíu à fɔmbasib̀o,
 io ku adoe. Tó à fɔmbasib̀o sɔ, i nɛ'i maamaaɛ.
 25 Gbé pɔ ye a wɛnii, wɛnipi a v̄uaawà. Gbé pɔ gí
 a wɛnii dúniaɛ beeu sɔ, ade ao ku goopiie.
 26 Tó gbé ye zikemɛɛ, aao temazi, ma zikenapi io
 ku gu pɔ má kúu. Tó gbé lé zikemɛɛ, ma Mae a à
 kpɛla.
 27 Tiasa ma pɔ yà. Kpelewa má oi? Mà o, Baa, ma
 bo yá pɔ lé moau yà? Aawo! Ma mo yá pɔ lé moapi
 yáie.
 28 Baa, tobɔ. Ǿ loo b̀ luabe à mè: Má b̀ k̀, mé má
 ɛa bo bo.
 29 Ké bíla pɔ kú we mà aa mè: Lou mé v̄i. Gbɛeo
 mè: Malaika mé yá'òè.
 30 Ǿ Yesu ònɛ: I ke ma yáí loopi b̀io, á yáie.
 31 Yá a zɔlɛ dúniaɛ beewa sa. Wa dúniaɛ bee kía
 bo kpalau sa.
 32 Mapi sɔ, tó wà ma se ma do musu, má bui pii
 sísi aa mo ma kíi.
 33 Ké Yesu ò màa, à d̀aa lé ga pɔ a su ga yá'oe.

34 Ǿ bíla òè: Wá mà a ku ikoyã láu wà m̀è, Mesii aò ku gɔɔpiiɛ, § mé n m̀è wa Gbēnazīn Né se dɔ musu sɔ bɛ? Déme Gbēnazīn Népi ũi?

35 Yesu wèmá à m̀è: Gupua kuaáno gò yooɛ. Goo pɔ á gupuapi vɪ, àò beu, ké gu su siwáoo yáí. Gbé pɔ bɛ gusiau lío dɔ gu pɔ àlɛ géuo.

36 Goo pɔ á gupua vɪ, à gupuapi náaike, í gɔ gupua gbéoo ũ. Ké Yesu ò màa, ɔ à gè ùlɛné.

Yuda gbāadeɔá Yesu náaikensaiɔne

37 Baa ní dabudabu dasi pɔ a kè ní wáao, aai àà náaikeo,

38 ké yá pɔ ānabi Isaia ò e pa yáí à m̀è: Dii, gbēe i bao pɔ wá kpà sio.

Wà n gbāa è, wi dɔo.*

39 Aai we àà náaikèo, asa Isaia ò lo:

40 Lua ní wé vɪakùnɛ ké aasu gu'eo, à ní nòse tatané ké aasu yāma aa ea suwa, i ní gbágbāo yáí.†

41 Isaia bee ò ké à Yesu gawi è‡ yáíɛ, ɔ à àà yā'ò.

42 N beeo gbāadepio Yesu náaikè dasi. Falisio yáí ɔ aalis ye wà dɔmáo, ké wasu lousisikpezónéo yáí.

43 Asa aa ye gbēnazīnao ní sáaukpa de Lua ní sáaukpa.

44 Ǿ Yesu p̀una à m̀è: Gbé pɔ lé ma náaike, i ke mapi àlɛ a náaike adoo, àlɛ gbé pɔ ma zɪ náaikeɛ lo.

45 Gbé pɔ lé ma e lé gbé pɔ ma zɪ eɛ lo.

46 Ma mo dúnia guu gupua ũɛ, ké gbé pɔ lé ma náaike su àò ku gusiau lo.

§ 12:34 Sou 110.4, Isa 9.6, Dan 7.14 * 12:38 Isa 53.1 † 12:40 Isa 6.10 ‡ 12:41 Isa 6.1

47 Gbé pọ ma yāmà mé a kūao, i ke mámε má yādaaàlao, asa mi mo yā dai dúniala no, ma mo dúnia suabaie.

48 Gbé pọ gímazi mé i ma yá sio, yákpale lé aà dāε. Yá pọ má dàèpi mé a zǝlewà gɔɔgbεzāzī.

49 Asa mi yāe o ní mazíao. Yá pọ má ò ní yá pọ má dànέo, ma Mae pọ ma zī mé dīεμεε.

50 Má dǝ ké yá pọ a dàμεεά wēni láasai yáε. Beewa yá pọ máε o, máε o lá ma Mae òμεεwae.

13

Yesu a ìwao gbá pípiá

1 E Gēamusu dikpe àò ka, Yesu dǝ ké a boa dúniaε bee guu taa a Mae kíi gɔɔ kà. Lá a ye a gbéɔzi dúnia guu, a yeńzi e a wēni léwae.

2 Aale poble. Ibiisi dà Simɔɔ Isalioti né Yudasie a sɔu kò, ké aà Yesu kpámá.

3 Yesu dǝ ké a Mae pọpii nàe a ɔzī. A dǝ ké a bo Luapi kíi, mé a εa lé tá aà kíiε.

4 Gɔɔ pọ aale poble, Yesu fēle à a ula bo kàle, ɔ à saveti se dò a pi.

5 Bee gbεa à ikà ta guu, ɔ à nà a ìwao gbá pípiawa, àle waa ní saveti pọ á dò a pipio.

6 Ké à kà Simɔɔ Piεε kíi, Piεεpi òè: Dii, míme níyɔ ma gbá pípimεεa?

7 Yesu wèwà à mè: N yá pọ máε ke dǝ gíao. Nyɔ dǝ gbεzā.

8 Piεε òè à mè: Nyɔ ma gbá pípimεε bauo. Yesu òè: Tó mi n gbá pípio, wáɔ yāe ví ní kɔo bo.

9 Simɔɔ Piεε òè: Dii, i ke ma gbáε adoo, ma ɔ ní ma mioε bo.

10 Yesu òè: Gbḗ pṓ zu'ò bàa kú ní a gue pípiaoo, sema aà gbá, asa a zḗae. Á gbāsío, āma i ke ápii no.

11 A dṓ gbḗ pṓ a su à a kpámá. A yáí à mḗ aa gbāsísai mṓpiio.

12 Ké à ní gbá pípiné a làa, à a ula se dà, ṓ à zṓle lo. A òné: A yá pṓ má kḗé dṓa?

13 I omee Metulu ge Dii. Ale o a zḗwae, asa má de a ũe.

14 Lá ma gbḗ pṓ má de á dii ní á yādanedeo ũ ma á gbá pípié, àliṓ kṓ gbá pipi sṓ.

15 Ma a taa kḗé. Aliṓ ke lá má kḗéwa.

16 Siana mále oé, zòblena líṓ de a diilao, zina líṓ de gbḗ pṓ a zílao.

17 Lá a yá bee dṓ, báaadeṓn á ũ tó ále ke.

18 I ke ápii yá mále oo. Má gbḗ pṓ má sḗṓ dṓ. Sema yá pṓ kḗa láue bee pa wà mḗ:

Gbḗ pṓ wi ṓkāaa ta doŭ mé bṓ ma kpe.*

19 Mále oé tia e àṓ gé mói, ké tó à mṓ, á sí máme má aà ũ.

20 Siana mále oé, tó gbḗ gbḗ pṓ ma aà zṓ díle, à ma díle. Tó gbḗ ma díle sṓ, à gbḗ pṓ ma zṓ díle.

Yesu dṓaa Yudasi ní Piεεo yá'oa

(Mat 26.20-35, Maa 14.17-31, Luk 22.21-34)

21 Ké Yesu bee ò, tòlobi zùààgu, ṓ a òné wásawasa à mḗ: Siana mále oé, á gbḗdo mé a ma kpámá.

22 Ṗ aà íwaṓ kṓ gwàgwa, aa bílikè gbḗ pṓ àle owa.

23 Iwa mḗndo pṓ Yesu yeaàzi gengesekea aà sae.

24 Ṗ Simṓṓ Piεε Iεsuikḗḗ aà Yesu la gbḗ pṓ àle o.

25 Ṗ íwapi sṓkpàle Yesuzi à aà là à mḗ: Dii, dé ni?

* 13:18 Sou 41.10

²⁶ Yesu wèwà à mèn: Má lɔmazɔ̄ dowá, mí kpá adewá. Ǿ à lɔmazɔ̄ dowá a kpà Simɔɔ Isaliɔti né Yudasíwa.

²⁷ Ké Yudasí lɔmapi sí, Setáu gèaàgu gòɔ. Ǿ Yesu òè: Yá pò níle ke ke kpakpa.

²⁸ Gbè pò aale pòbleɔ, an gbèe i dɔ báyái Yesu bee òièò.

²⁹ Lá Yudasí mé ìò m̀b̀b̀ɔ kúa, ɔ gbèeɔ lé e Yesu òè aà gé dikpe pò pò aa yeiɔ lúie ge aà gé pɔe kpái taasídeɔwae.

³⁰ Ké Yudasí lɔmapi sí, à b̀ò gòɔ. A m̀ò lè gwáe.

³¹ Ké Yudasí b̀ò, Yesu mèn: Tiasa Gbènazín Né a t̀b̀ò, mé Lua a t̀b̀ò aà yá musu.

³² Tó Lua t̀b̀ò aà musu s̀ò, Lua a aà t̀b̀ò a k̀í mé a b̀ò gòɔe.

³³ Ma gbèɔ, ma kuaánɔ g̀ò ỳɔɔe. A ma weele, áma mále oé tia lá má ò gbãadeɔnɛwa, á f̀ò gé gu pò mále táuo.†

³⁴ Mále yá dafu dilééé, àliɔ yek̀òí. Lá má yeázi, ápiɔ s̀ò àliɔ yek̀òí màa b̀.

³⁵ Tó á yek̀òí, ɔ gbèpii a á d̀ò ma ìwaɔ ù.

³⁶ Simɔɔ Piéé aà là à mèn: Dii, níle tá má ní? Yesu wèwà à mèn: Gu pò mále táu, níỳò f̀ò temazi g̀lao. Gbezã ɔ níỳò m̀.

³⁷ Piéé òè: Dii, báyái má f̀ò tenzi tiaɔ ní? Má gí ma wènií n yáí.

³⁸ Yesu mèn: Niỳò gi n wènií ma yáí ló? Síana mále oné, e ko àò gé lezui, níỳò lelekpamazi gèn àaɔ.

14

Yesu mé luabe zé ù

† 13:33 Zaa 7.34

1 Asu tó á pɔ yao. A Lua náaike, í ma náaike.

2 Ma Mae be kpé ví dasi, mále gé gukekeíé. Tó a de màao, dõ mi oéo.

3 Lá mále gé gukekeíé, má ea mɔ mà á séle tááno ma kíi, ké ápiɔ sɔ àɔ ku gu pɔ má kúu.

4 A gu pɔ mále táu zé dõ.

5 Ǿ Tomaa òè: Dii, wá dõ gu pɔ níle táuo. Wá f̃ a zé dõ kpelewa ni?

6 Yesu wèwà à mè: Mámé má zépi ũ, mámé má síana ní wēnio ũ. Gbēe lí e gè ma Mae kíi ma kèse kúsaio.

7 Tó á ma dõ, dõ á ma Mae dõ. Za tia a aà dõ mé a aà è.

8 Ǿ Filipi òè: Dii, ñ n Mae ɔlwēe. Bee a mówá.

9 Yesu òè: Filipi, má kúáno za gbão, ñ ní ma dõoa? Gbé pɔ ma e ma Mae èe. Bóyái níle o mà a Mae ɔbéi?

10 Ké má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, ni sio lé? Yá pɔ mále oé, mále o ní mazíaoo. Ma Mae pɔ kú ma guu mé lé a yãkeao ke.

11 Ké má ò má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, à ma yá sí. Tó màan sɔo, à si ma yãkeapiɔ yái.

12 Síana mále oé, gbé pɔ lé ma náaike a yá pɔ mi kepiɔ ke. A ke de beɔla se, ké mále tá ma Mae kíi yái.

13 Má yá pɔ a a wabikè ní ma tó ke, ké ma Mae e tɔɔ ma musu yái.

14 Tó a yãe wabikè ní ma tó, má ke.

Yesu legbēa a Nisina yá musu

15 Tó á yemazi, áo yá pɔ má díleo kúu.

16 Má gbɛa ma Maewa, i á gba Zennode pále pɔ aɔ kúánɔ ɔɔpii*

17 Nisín síande ũ. Dúnia gbéɔ fɔ à dilɛo, asa aale àà eo mé aa àà dɔo. Apio á àà dɔ, asa a kúánɔ mé aɔ kú á guu.

18 Má á tó ádoɔ, má ɛa mɔ á kíi.

19 A gò ɔɔɛ ké dúnia a ma e bo, áma á ma e. Ké má kú yáí, áɔ ku sɔ.

20 Gɔɔ bee áɔ dɔ ké má kú ma Mae guu, á kú ma guu, mé má kú á guu.

21 Gbé pɔ ma yádilɛaɔ dà mé a kúa, ade mé yemazi. Ma Mae aɔ ye gbé pɔ yemazizi, mé máɔ yeaàzi, mí azia ɔbè.

22 ɔ Yudasi àà là, i ke Yudasi Isalioti gbé no: Dii, bó yá mé m̀, níyɔ nzia ɔɔwɛɛ, mé dúnia a n eo ni?

23 ɔ Yesu wèwà à m̀: Tó gbé yemazi, aɔ ma yá kúa. Ma Mae aɔ yeaàzi, wí m̀ aà kíi, wí zɔlɛaàɔ.

24 Gbé pɔ yemazio ma yá kúao. Yá pɔ ále mapí i bo ma kíio, à b̀ ma Mae pɔ ma zí kíiɛ.

25 Ma yápi òé gɔɔ pɔ má kúánɔ.

26 Ma Mae a a Nisina zí ní ma tóo Zennode ũ. ɔme a yápii dadaé, i to yá pɔ má òé dɔágu pii.

27 Málɛ á tó ní aafiaɔ, mazia aafia ɔ málɛ á gba. Málɛ á gba lá dúnia i ní gbawao. Asu tó á pɔ yao, ásu s̀deedeekɛo.

28 A mà, má òé málɛ tá, mí ɛa mɔ á kíi. Tó á yemaziɛ, dɔ á pɔ na, ké málɛ tá ma Mae kíi yáí, asa ma Mae demala.

29 Má òé tia e àò gé kei, ké tó à k̀, á ma náaike.

* 14:16 Zln 2.1-4

³⁰ Má e yá'oaño gbàa lɔo, asa dúniaε bee kía lé mó.
A iko víao,

³¹ āma lá ma Mae dàmeε ð mále κε, ké dúnia e dō
má yeaàzi. A fελε wà go lakíi.

15

Yesu mé v̄eli s̄ande ũ

¹ Mámε má v̄eli s̄ande ũ, ma Mae mé v̄εbude
ũ.*

² I gōna pó p̄ea ne'isai píi zōε, ð ï a ne'ina píi mibo,
ké a ne'ia káfi yái.

³ Apioá zēae yá pó má òé yái.

⁴ Aɔ naa mapiwa lá má naawáwa. Ligōna lí f̄ō
ne'ï ní aziaoo, sema àɔ p̄ea lidawa. Maaε ápio á f̄ō
káfiakεo, sema àɔ naaa bàasio.

⁵ Mámε má v̄εε lida ũ, áme á a gōnaɔ ũ. Gb̄é pó
naaa mé má naawà, ade a káfiakε maamaae, asa á
f̄ō p̄oe κε ma saio.

⁶ Tó gb̄é naaaɔ, wa aà v̄ūaa, lá w̄i ligōna zō v̄ūaa
à giigaga, wà séle káteu à tékūwae.

⁷ Tó á naaa mé ma yá kú á s̄ou, à pó pó á yei
wabike, í e.

⁸ Tó a káfiakè maamaa, áɔ de ma ïwaɔ ũ s̄iana, ma
Mae i tɔbɔ.

⁹ Má yeázi lá ma Mae yemaziwa. A ze ní ma
yeaázio.

¹⁰ Tó á yá pó má d̄ileɔ kūa, á zea ní ma yeaázion
we, lá má yá pó ma Mae d̄ileɔ kūa mé má zea ní aà
yeamaziowa.

¹¹ Ma yápio òé, ké àɔ p̄ona pó má ví ví, á p̄ona i κε
zài.

---

* 15:1 Isa 5.1-4

12 Yá pọ́ má dīlẹ́n kẹ: Aọ yek̄si lá má yeáziwa.†

13 Tó gbé ǵi a wēnii a gbēnaọ yáí, gbēe aọ ye gbéi de beelao.

14 Tó ále yá pọ́ má dīlẹ́ kẹ, ma gbēnaon á ũ.

15 Má oé zòblenaọ lọ, asa zòblena líọ a dii bọọle d̄so. Máọ oé sa gbēnaọe, asa yá pọ́ má mà ma Mae kíi ̄ má òé píi.

16 Amẹ i ma seọ, máme ma á sé, mé ma á z̄í à gé káfiakei, káfia pọ́ aọ ku, Mae Lua i á gba pọ́ pọ́ a a wabikèwa ní ma tóo.

17 Yá pọ́ má dīlẹ́n kẹ: Aọ yek̄si.

Dúnia zaa Yesu ní a gbéogú

18 Tó dúnia zàágu, àọ d̄so ké à zàmagu á ãa.

19 Tó dúnia gbéon á ũ, d̄so dúnia yeázi. Lá ma á sé ma á bó dúnia guu, á de a gbéogú. Bee yáí dúnia zaiágu.

20 A to yá pọ́ má òé d̄oágu. Zòblena líọ de a diilao. Lá aa íadàa, màa aa dawá s̄o. Tó aa ma yá k̄uae, aọ á yá k̄ua s̄e.

21 Aa yá beeọ kéé píi ma tó yáí, asa aa gbé pọ́ ma z̄í d̄so.

22 Tó mi mọ́ ma yá'ònéo, d̄so aa duuna vío. Tia kéwa an duuna awa vío.

23 Gbé pọ́ zamagu za ma Maegue s̄o.

24 Tó mi yá pọ́ wi kẹ yāao kẹ an guuo, d̄so aa duuna vío. Tia kéwa aa yá pọ́ má k̄eò è, ̄so aa zàmagu ní ma Maeo wápii,

25 ké yá pọ́ kú M̄ozi ikoyā guu pa, wà mè aa zàmagu p̄a.‡

† 15:12 Zaa 13.34 ‡ 15:25 Sou 35.19

26 Tó Zennode pò má aà gbaewá b̀̀ ma Mae kíi à m̀̀, Nisín síande pò ì b̀̀ aà kíipi, aò de ma seelade ũ.

27 Apio s̄́ aò de ma seeladeo ũ, ké á kumanò za káau yáí.

16

1 Ma yá beeo òé ké ásu fuo yáíe.

2 Wa lousisikpez̄é. A g̀̀o lé m̀̀ se ké gb̄́e pò á dé aò e ále z̄́ike Luaee.

3 Aa yápio kéé ké aa ma Mae ní mapio d̄́o yáí.

4 Ma yá beeo òé, ké tó a g̀̀o kà, ío d̄́ má òé k̀̀e.

Lua Nisina z̄́i

Mi yá beeo òé za káauo, ké má kúánò yáí.

5 Mále tá gb̄́e pò ma z̄́i kíi sa. A gb̄́e i ma la gu pò mále táuo.

6 A p̀̀o siak̀̀u sa, ké ma yá beeo òé yáí.

7 Síana mále oé, ma taa a àikeé, asa tó mi tao, Zennodepi a m̀̀wáoo. Tó ma ta, má aà z̄́iwá.*

8 Tó à m̀̀, a d̀̀n̄́ia ekaè a ṓz̄́i duuna ní maak̄́eao ní yákpalek̄́eao yá musu,

9 duuna yá musu, ké aai ma náaik̄́eo yáí,

10 maak̄́ea yá musu, ké mále tá ma Mae kíi, mé á ma e loo yáí,

11 yákpalek̄́ea yá musu, ké wà yákpalek̀̀e ní d̀̀n̄́iae bee kíao yáí.

12 Má yávi dasi mà oé lo, áma á yápio f̄́o ḡ́iao.

13 Tó Nisín Síande m̀̀, a d̄́oaaé síana pii guu. A yá'o ní az̄́iaoo, yá pò a mà ò ali o, i yá pò lé m̀̀o baokpaé.

---

* 16:7 Zin 2.1-4

14 A ma tɔɔ, asa ɔme a ma yáɔ séle siué.

15 Pó pó ma Mae ví pííá ma póe. A yáí ma mɛ a ma yáɔ séle siué.

16 A gɔ́ yɔɔ ké á ma e bo, à gɔ́ yɔɔ bo í ma e.

Pɔsia lileɔ pɔna ũ

17 ɔ aà iwaeɔ òkɔe: Bó yá àle owɛɛ wei? A mɛ à gɔ́ yɔɔ wá a e bo mé à gɔ́ yɔɔ bo wí a e. A mɛ bo àle tá a Mae kíi.

18 ɔ aa mɛ: A gɔ́ yɔɔ pó a òpi de kpelewa ni? Wi yá pó àle opi mao.

19 Yesu dɔ́ ké aa ye a la, ɔ a òné: Ké ma mɛ à gɔ́ yɔɔ á ma e bo, mé à gɔ́ yɔɔ bo í ma e, bee àle kɔ lalaia?

20 Siana mále oé, á ɔbo á wɛnake, áma dúnia a pɔnake. Aɔ ku pɔsia guu, áma á pɔsiapi a lile pɔna ũ.

21 Tó nɔe ye ne'ii, aà pɔ ì siakū ké aà wāwākegɔɔ kà yáí. Tó à ne'ì sɔ, wāwā pó a kèpi lí dɔaàgu bo. Aà pɔ ì ke nae, ké à né dafu kà dúniawa yáí.

22 Maa ápiɔ, á pɔ sia gia. Má ea mà á e bo, á pɔ i ke na, mé gbɛe a fɔ á pɔnapi síwáo.

23 Gɔɔ bee á yáe laa bo. Siana mále oé, ma Mae a pó pó a a wabikèwa ní ma tóo kpáwá.

24 E tia i pɔe wabike ní ma tóo. Ali wabike, íli e, ké á pɔna e pɛewá yáí.

25 Ma yápiɔ lèeũe. A gɔɔ lé mó ké má yá'oe ní yáleeũao bo, mí a Mae yá'oe wásawasa.

26 Gɔɔ bee á wabike ní ma tóo. Mi oé máme má wabikeé ma Maewao,

27 asa ma Mae yeázi ké á yemazi yáí, mé a ma boa aà kíi sí.

28 Ma bɔ ma Mae kɛi ma mɔ dúnia guu. Tiasa mále dúnianto mále tá aà kɛi.

29 Ǿ aà ɪwaɔ òè: Too, níle yá'o ní yáleeɪao bo, níle o wásawasa.

30 Wá dɔ sa ké ní yápii dɔ, baa tó gbé i a làasoo onεo. Bee yáí wa n bɔa Lua kɛi sí.

31 Ǿ Yesu òné: Alε ma náaike saa?

32 A gɔɔ lé mó, à kà kò, ké á fáaa, á baade i ta a be i ma to mado. N beeo má kú madoo, asa ma Mae kumanɔε.

33 Ma yá beeo òé, ké naaa guu á nòse àɔ daa dou. A wétɛa e dúnia guu, áma à sɔdile, ma zíblè dúniaawa.

17

Yesu wabikεa a Maewa

1 Yesu yápi oa gbεa à wesè musu à mè: Baa, a gɔɔ kà. N n Né tɔbo, n Né i n tɔbo.

2 N tò má iko ví gbépiiwa, ké mà wēni láasai kpá gbé pɔ ní kpáaɔwa píi.

3 N Lua mēndona síande ní mapi Yesu Kilisi pɔ ní zio dɔa mé wēni láasai ũ.

4 Ma n tɔbò tɔle, zí pɔ ní dàmeε mà ke má làa.

5 Baa, gawi kpaa n kɛi sa, lá ní kpàa n kɛi zadɔ dúnia kuo.

6 Gbé pɔ n ní sé dúniau n ní kpaaɔ, má tò aa n dɔ. N pɔɔne, ɔ n ní kpaa. Aa n yá kɛi,

7 aa dɔ sa ké yá pɔ ní dàmeε bò n kɛi píie.

8 Ma yá pɔ ní dàmeε dànέ. Aa sí, ɔ aa dɔ ké ma bɔ n kɛie síana. Aa sí ké míme n ma zí.

9 Mále wabikenέ, i ke dúnia mále keèo, sema gbé pɔ n ní kpaaɔ, asa n pɔɔne.

10 Ma pɔ́ɔ́á n pɔ́ɔ́ne píi, n pɔ́ɔ́á ma pɔ́ɔ́ne píi. Mále tɔ́bɔ gbépiɔ yá musu.

11 Mále su n kíi, máo ku dúńia guu ɔ́o, áma ampíɔ aáɔ ku dúńia guu. Baa Kuaadoade, ñ ní d́sá ní n tó pó ní kpàa gbãao, ké aáɔ ku medoũ láwáwa.

12 Gɔ́ɔ pó má kúńiɔ, ma ní d́sá ní tó pó ní kpàapi gbãao. Má ní kúa, ñ an gběe i vũaao, mé i ke gbéé pó mipè kaalewa ké n yá e pa yáí bàasio.*

13 Tiasa mále su n kíi. Ma yá beeɔ ò dúńia guu, ké aáɔ pɔ́na pó má ví ví, i pɛemáe.

14 Ma n yá dàné, ñ dúńia zàńgu, ké dúńia gbéɔn ní ũo lán mapiwa.

15 Mále wabikema, i ke ké ñ ní bɔ dúńia guu no, ké ñ kàedańzi Setãu yá musue.

16 Dúńia gbéɔn ní ũo lán mapiwa.

17 To an kua àɔ adoa ní síana gbãao, n yá mé síanapi ũ.

18 Lá n ma zí dúńia guu, mapi sɔ́ ma ní zí dúńia guu.

19 Mále azia kpama an yáí, ké aáɔ ku n gbéɔ ũ síana.

20 I ke mále wabikené rído no, ní gbéé pó aa ma náaike ní yáíɔe ɔ́,

21 ké ampíi aáɔ ku medoũ. Baa, lá ní kú ma guu mé má kú n guu, ampíɔ sɔ́ aáɔ kú wá guu, ké dúńia e sí nímɛ n ma zí.

22 Gawi pó ní kpàa ñ má kpámá, ké aáɔ ku medoũ láwáwa.

---

* 17:12 Sou 41.10, Zaa 13.18

²³ Má kú ní guu mé ní kú ma guu, ké aao ku medoũ míomio, dúnia i dõ míme n ma zĩ, mé ní yeñzi lá ní yemaziwa.

²⁴ Baa, gbéé pò ní kpàao, má ye aao ku gu pò má kúu, ké aa wesi ma gawile, gawi pò ní kpàa ké ní yemazi zadõ dúnia kuopi.

²⁵ Mae Maa, dúnia n dõo, ãma má n dõ, mé gbéé beeõ dõ ké míme n ma zĩ.

²⁶ Má tò aa n dõ, mé má ɛa mà to aao n dõ lo, ké áo yenzi lá ní yemaziwa, mío naamá.

18

Yesu kũa

(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Luk 22.47-53)

¹ Yesu yápi oa gbɛa à bò ní a ìwao, aa bùa Sedõ baale. Lu ku we, ɔ à gèu ní a ìwao.

² Yudasi bɔnkpede sɔ a gupi dõ, asa Yesu ní a ìwao aaiõ kãaa we mòmɔɔɛ.

³ Ǿ Yudasi gè we ní sosa gãli doo ní dɔai pò sa'onkiaõ ní Falisio ní zĩ. Aa filiaõ kũa ní sɛtɛo ní gõkeboõ.

⁴ Yesu yá pò a a le dõ píi, ɔ à bò dànlɛ à ní lá à mè: Dé ále wɛɛlei?

⁵ Aa wèwà aa mè: Yesu Nazaletie. Ǿ a òné: Mámɛ má aà ù. Yudasi bɔnkpedepi kúrino.

⁶ Ké Yesu òné: Mámɛ má aà ù, ɔ aa ɛa kpekpe aa bòlele.

⁷ Yesu ní lá lo: Dé ále wɛɛlei? Ǿ aa mè: Yesu Nazaletie.

⁸ Yesu wèmá lo: Má òé mámɛ má aà ù. Tó mámɛ ále ma wɛɛle, à to gbéé beeõ tá.

⁹ A bee ò ké yá pò à dàaa ò e pa yáie à mè: Gbéé pò ní kpàao, an gbéé i vũaao.

10 Simɔɔ Piεε fɛnda looa, ɔ a wò à sa'onkia zikena lèò à aà ɔplaa swá gò. Zikɛnapi tón Malaku.

11 Ǿ Yesu ò Piεεε: N n fɛnda pe a kpéu. Má taasi pò ma Mae ðile mà ke keεona í mio lé?

12 Ǿ sosaɔ ní ní gbɛzɔɔo ní Yuda dɔaiɔ Yesu kù aa àà yè.

13 Aa gèaàno Anasi kíi gia. Anasipiá Kaifa pò de sa'onkia ũ wɛ bee ànsueε.

14 Kaaifapi mé lɛdà Yuda gbāadeɔwa yāa à mè: A maa gbé mendo ga gbépii gbεue.*

Piεε lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-75, Maa 14.53-72, Luk 22.54-71)

15 Simɔɔ Piεε ní Yesu ìwaɔ doo te Yesupi kpε. Sa'onkia ìwapi dɔ, ɔ ìwapi gè Yesu kíi sa'onkiapi bε'ua.

16 Piεε gò ze bɔleu gāae. Ǿ ìwa pò sa'onkia àà dɔpi gè yā'ò nɔε pò lé bɔlepi dɔae, ɔ à gè ní Piεεo.

17 Ǿ nɔε bɔledɔanapi Piεε là à mè: Gbépi ìwaen n ũo lò? Piεε wèwà à mè: Mámεo.

18 Zikenaɔ ní dɔaiɔ tekà yāa ké íana kú yái, ɔ aale kpakpa. Piεε kúrinɔ we, àle tékpakpa.

19 Ǿ sa'onkia lé yālala Yesuwa àà ìwaɔ ní àà yādaneɔ musu.

20 Yesu wèwà à mè: Ma yā'ò gbépiiε gupuau. Ma yādadané lousisikpεɔ guu ní Lua uao, gu pò Yudaɔ ì kāau mpii. Mi yāe o asii guuo.

21 Bóyái níle yālalaai? Ma yāmanaɔ la, aa yá pò má òné dɔ.

22 Ké Yesu yá bee ò, dɔaiɔ do pò kú we àà sánke à mè: Wì yázāsi sa'onkiawa màa yà?

---

* 18:14 Zāa 11.49-50

23 Yesu wèwà à m̀: Tó yāvāi má ò, o wà ma. Tó yāmaa má ò s̄, b́yāi n ma lei?

24 Ǿ Anasi Yesu gbàe sa'onkia Kaaifawa yea.

25 E tia Piεε ku we, àlε tékpakpa. Ǿ wà aà là: Aà ìwaen n ũo lò? Piεε lelekpà à m̀: Mámεo.

26 Sa'onkia zíkεnao doá gbé́ ṕo Piεε a swá gò daεε, ã à m̀: Mi n eaano lu guuo lé?

27 Ǿ Piεε lelekpà l̄. Weḡo ko lezù.

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Mat 27.1-31, Maa 15.1-20, Luk 23.1-25)

28 Ǿ Yuda gbāadeo b̀ ní Yesuo Kaaifa kíi, aa gèaano bùsu gbēz̄o be. Gufēnεε. Aai gē gbēz̄opi beo, ké aasu gbāleo yái, asa aa ye Gēamusu dikpεεε.

29 A yái tò Pilati b̀ m̀ ní kíi à m̀: Yá kpele á ví ní gbépioi?

30 Aa wèwà aa m̀: Tó vāikena no, d̄o wi mo aà kpáimao.

31 Ǿ Pilati òné: A aà se gé yákpalekeiaano ázia ikoyāwa. Ǿ gbāadepio òè: Wá gbēdea zé v̄io.

32 Bee kè ké yá ṕo Yesu ò e pa yáie, ké à d̄aa a ga taa ò.†

33 Ǿ Pilati èa gè a be. A Yesu sìsi, ã à aà là à m̀: Yuda kían n ũa?

34 Yesu wèwà à m̀: Nlε bee o ní nziao yà, ge wà ma yá'òneε?

35 Pilati m̀: Yudan ma ũa? N buio ní n sa'onkia mé n kpaa. Bó ní kèi?

36 Yesu m̀: Ma kpalaá dúniaε bee ṕo no. Tó ma kpalaá dúniaε bee ṕe, d̄o ma ìwao zíkà, ké wasu

† 18:32 Zaa 3.14, 12.32

ma kpa Yuda gbãadeɔwao. Ma kpalaá dúnia la pò no.

³⁷ Ǿ Pilati òè à m̀è: Asi kían n ũóo? Yesu m̀è: Mm̀e níle o kían ma ũ. Wà ma i, ñ ma m̀o dúnia guu síana seelade ũ. Gb́é pò de síana pò ũ ñ ma yãma.

³⁸ Pilati m̀è: Bóm̀e síana ũi?

Ké a ò màa, à èa b̀ò g̀è Yuda gbãadeɔ k̀íi, a òné: Mi yãe e gb́épiwao.

³⁹ A felekaayã v́i ké mi dakpeunae ḱéé Gẽamusu dikpegozi. A ye mà Yudaɔ kía ḱéé yà?

⁴⁰ Ǿ aa wiilè ɔ aa m̀è: Aàpi no, Balabaɛ! Kási s̀o Balabapiá kpáiweliwɛɛ.

19

¹ Ǿ Pilati m̀è wà Yesu se wà gbẽ ní flàalao.

² Ǿ sosao lè f̀ua tà aa kpàè aa gomusu t̃ea dàè.

³ Aale s̃s̃aazi dodo aale m̀e: F̀o Yudaɔ kía! Ǿ aale aà s̃ankɛɛ.

⁴ Pilati èa b̀ò ɔ, ñ a ò bílaɛ: A gwa, mále b̀óéaàno bàasi la, ké à e d̃s̃ mi yãe ewào.

⁵ Yesu b̀ò bàasi, a lè f̀uapi kpa, a gomusu t̃epi daa. Ǿ Pilati òné: G̃õepi kɛ!

⁶ Ké sa'onkiaɔ ní d̃oaiɔ aà è, aa wiilè aa m̀è: N aà páliwa! Ǿ Pilati òné: A aà se ge páliwa ázia, asa mi yãe ewào.

⁷ Yuda gbãadepiɔ wèwà aa m̀è: Wá ikoyã v́i, mé ikoyãpi m̀è sema aà ga, ké à azia d̃ile Lua Né ũ yáí.

⁸ Ké Pilati yápi mà, aà vía kàfi.

⁹ A èa g̀è ní Yesuo a be ɔ, ñ à aà là à m̀è: N b̀o má ni? Yesu i wewào,

¹⁰ Ǿ Pilati òè: Nỹ yã'omɛɛo lé? N d̃s̃ ké má n gbaɛa iko v́i, mé má n paa líwa iko v́i bo lé?

11 Yesu wèwà à mè: N ikoe víao, sema pò Lua kpàma bàasio. A yáí tò gbé pò ma kpama duuna mé zᵛᵛ.

12 Za gᵛᵛ bee Pilati lé zεwεεε à aà gbαε, āma Yuda gbāadeᵛ wiilè aa mè: Tó n gbépi gbàε, Sezaa gbēnan n ũo. Gbé pò azia dīε kía ũ íβεεsè ní Sezaaοε.

13 Ké Pilati yá bee mà, à mè wà bᵛ ní Yesuo bàasi. ᵛ à zᵛle a gínaa, gu pò wí me gbè gusalalau. (N Ebelu yáo sᵛ Gabata.)

14 A gudᵛa mé Gēamusu dikpe ũ. Ké íatē ká minanguo, ᵛ Pilati ò Yuda gbāadeπiᵛne: A kía ke.

15 ᵛ aale wiile aale me: N aà de. N aà de. N aà páliwa. Pilati òné: Má á kía páliwa yá? Sa'onkiaᵛ mè: Wá kía vío, Sezaa bàasio.

16 ᵛ Pilati Yesu kpámá aa aà páliwa. ᵛ aa aà sè gèò.

Yesu gaa

(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Luk 23.26-49)

17 Yesu bᵛ wéle guu a azia lipāakᵛa sea, à gè gu pò wí me Mitᵛnagu. (N Ebelu yáo wí me Gᵛgᵛta.)

18 We wà Yesu pàu líwa ní gbēᵛn pla páleo, gbēdo ᵛplaai, gbēdo ᵛzei, ᵛ Yesu kú ní zānguο.

19 Pilati lakè a nà Yesu lipāakᵛapiwa. Yá pò a kèpin ke:

Yesu Nazaleti, Yudaᵛ kía.

20 Yuda lápi kyokè dasi, asa gu pò wà Yesu pàu líwapi zà ní wéleo. Wa kè lápiwa ní Ebelu yáo ní Lomadeᵛ yáo ní Geleki yáoε.

21 ᵛ Yuda sa'onkiaᵛ ò Pilatiε: Nsu kē Yudaᵛ kíaο, āma kē aàpi mé ò Yudaᵛ kían a ũ.

22 Pilati mè: Yá pò má kè má kèε.

23 Ké sosaᵛ Yesu pàliwa aa làa, ᵛ aa aà pᵛkasaᵛ sèlɛ kpaalè lɛɛ síiᵛ baade miwa. Aa aà ulatao pᵛ wa tà namisai za musu e z̄lɛ sè lɔ,

24 ᵛ aa òkᵛɛ: Wásu ulapi paapaaᵛ. Wà tɛlɛpa gbɛ́ pᵛ a gᵛè. Aa bee kè ké yá pᵛ kɛa láuɛ bee paɛ, wà mè: Aa aà pᵛkasaᵛ kpaalèkᵛɛ, aa tɛlɛpà aà ula yá musu.*
Bee yáí sosaᵛ kèi màa.

25 Yesu da ní aà da dāunao ní Kolopa na Maliamao ní Maliama Madelenio ku lí pᵛ wà Yesu pàwà saɛ.

26 Ké Yesu a da è ní a ìwa pᵛ á yeaàzio zɛ aà saɛ, a ò a daɛ: N né kɛ!

27 Ǿ a ò ìwapiɛ: N da kɛ! Za z̄ibeez̄i ᵛ ìwapi aà sè tàò a bɛ.

28 Bee gbɛa Yesu dᵛ apii pà. Ké yá pᵛ kɛa Lu-ayātaalau e pa† ᵛ à mè: Imi lé ma dɛ.

29 Lo ku we, v̄ɛ kùma ka a pai. Ǿ wà sao kpàlɛ v̄ɛpi guu wa pè lía, wa dà Yesuɛ a léu.

30 Ké à v̄ɛpi mì à mè: Apii pà. Ǿ à a mipèlɛ à kèsai.

Yesu z̄sa ní s̄nao

31 A gudᵛa mé kámabogᵛᵛ ũ. Yuda gbāadeᵛ ye gɛᵛ gᵛ líwa e kámabogᵛᵛz̄iᵛ, asa kámabogᵛᵛz̄ipiá gᵛᵛ z̄ᵛɛ. Ǿ aa gè wabikè Pilatiwa wà ní gbá é'ɛ, wí ní bua.

32 Ǿ sosaᵛ gè gbɛ́ s̄ia pᵛ wa pàliwa s̄anu ní Yesuo gbá é'ɛ ní a plaade pᵛᵛ lɔ.

33 Ké aa kà Yesu kíi, aa è à gà kò, ᵛ aai aà gbá é'ɛᵛ.

34 Ǿ sosaᵛ do Yesu z̄ᵛ ní s̄nao a gbàt̄ɛu. Wegᵛᵛ au ní ío b̄lɛ.

* 19:24 Sou 22.19 † 19:28 Sou 69.21, 22.15

35 Gbé pọ yápi è ní wéó mé yápi ò. Aà seeladeke síana ví, mé a dọ síana ále o, ké ápió sọ à e Yesu náaike.

36 Yá beeò kè ké yá pọ kěa Luayátaalau e bee pae wà mè:

Aà wáe a eo.‡

37 A kěa Luayátaalau ọ wà mè:

Aa gbé pọ aa aà zọ aa aà dè gwa.§

Yesu via

(*Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Luk 23.50-56*)

38 Bee gbɛa Yosefu Alimate gbé gè wabikè Pilatiwa aà a gba zé à Yesu ge bua. Yesu iwae asii guu, ké àle viake Yuda gbáadeone yáí. Pilati wèi, ẹ à gè aà ge bùa.

39 Nikodeū pọ gè Yesu kíi gwáasina* gè sọ ní lí'oo ní ese ginanao yáalea, à kà kiloo baakwi taawa.

40 Ọ aa Yesu ge sè aa bàabaa póléọ fíwà ní ese ginanapio, lá Yudaọ ì ge kpela ní felekaayá guuwa.

41 Kaa ku gu pọ wà Yesu pàù líwapiu. Gbè'è pọ wa sò mia ũ ku kaapiu, wi gbèe dau yáao.

42 Wekii aa Yesu dàu, ké a zàín'oo, mé Yudaọ kámabogoo lé ká yáí.

20

Yesu vua

(*Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Luk 24.1-12*)

1 Asōanenzi guluuluui Maliama Madeleni gè mia kíi, ẹ a lè gbɛ goa mia'è le.

‡ 19:36 Bɔa 12.46, Sou 34.21

§ 19:37 Zkl 12.10

* 19:39 Zaa

3.1-2

2 Ǿ à bàalè gè Simᵔᵔ Piεε kíi ní ìwao do pó Yesu yeaàzipio, a óné: Wà Dii bò miao, wi dᵔ gu pó wà aà dīleuo.

3 Ǿ Piεε ní ìwao dopio fēle gè mia kíi.

4 An gbēon pla m̄pii aale bàale sānu, ᵔ ìwapi ba na dè Piεela, à kà mia kíi káau.

5 Ké à wekpàleu, ᵔ à bàabaa pólεo è kálea, āma i gēuo.

6 Ké Simᵔᵔ Piεε kà aà gbεa, ᵔ à gè miao. A bàabaa pólεpio è kálea

7 ní zwāa pó wa fī aà miwao. Zwāapi peakōwa ní pólεpio, a kooa dīlea adoe.

8 Ǿ ìwa pó kà mia kíi káaupi gè sᵔ. A è, ᵔ à aà vua sī.

9 E tia aai yá pó kēa Luayātaalau wà mè a bᵔ gau midᵔo.

10 Ǿ ìwa gbēon plapio èa tà bε.

11 Maliama ze mia'e kpele, àle óob. Lá àle óob màa, à wekpàle mia'eu.

12 Ǿ à malaika gbēon plaᵔ è zōlea gu pó wà Yesu ge dīleu yāa. Ado ku mizī, ado gbázi. Aa ula pua daa.

13 Ǿ aa aà là aa mè: Bómε n le, níle óob? A wémá à mè: Wà ma Dii sè tàòε, má dᵔ gu pó wà aà dīleuo.

14 Ké à bee ò, à lili, ᵔ à Yesu è zεa, āma i dᵔ Yesu no.

15 Yesu aà là à mè: Bóyāi níle óob? Dé níle welei? Maliama lé e kaadeε, ᵔ a òè: Mae, tó nímε n aà sè n bᵔò, omεε gu pó n aà dīleu, mí gé mà aà sé.

16 Yesu òè: Maliama! A aedòwà, ᵔ a òè ní Ebelu yáo: Labuni! (Bee mè Metulu.)

17 Yesu òè: Nsu okāao, mi ta ma Mae kíi yāao. Ge ò o ma gbéonε, mále tá ma Mae ní ní Maeo kíi, ma

Lua ní ní Luao kíi.

¹⁸ Ǿ Maliama Madeleni gè a baokpà aà ìwaᵛne à mè: Ma Dii è. Ǿ à yá pó a òe òné.

*Yesu azia ɔba a ìwaᵛne
(Mat 28.16-20, Maa 16.9-18, Luk 24.36-49)*

¹⁹ Asᵛanena bee oosi, aà ìwaᵛ kãaaa kpé guu, aa gbatànlɛ aa kilidàu, ké aalɛ víake Yuda gbãadeᵛne yáí. Ǿ Yesu mò zè ní guu, a òné: Aᵛ ku aafia!

²⁰ Ké a ò màa, ɔ à a ɔᵛ òlɔné ní a gbàtɛɛo. Ké ìwapio Dii è, an pᵛ kèna.

²¹ Yesu èa òné: Aᵛ ku aafia! Lá ma Mae ma zí, mále á zí sᵛe.

²² Ké à bee ò, à íanapè má à mè: A Lua Nisina sí.

²³ Tó a gbéᵛ duunaᵛ kè má, à kè má n we. Tó i kè má sᵛo, a kè máo.

²⁴ Gᵛᵛ pó Yesu mò, aà ìwa gbéᵛn kuɛplaᵛ do Tomaa pó wí me Sia kúrínᵛo.

²⁵ Ǿ aà ìwa kiniᵛ òè: Wa Dii è. Ǿ a òné: Tó mi kusa gbɛ e aà ɔ guu ma ɔtona pèuo, mé mi ɔpe aà gbàtɛɛuo, má sio.

²⁶ A gᵛᵛ la aà ìwaᵛ ku kpéu lᵛ, Tomaa kúrínᵛo sa. Aa gbatànlɛ aa kilidàu, ɔ Yesu mò zè ní guu à mè: Aᵛ ku aafia!

²⁷ Ǿ a ò Tomaaɛ: N n ɔtona pe ma ɔ guu la n gwa, ní ɔpe ma gbàtɛɛu. Nsu seake lᵛo, ma náaikɛ.

²⁸ Tomaa òè: Ma Dii, ma Lua.

²⁹ Yesu òè: Ké n ma e yáí ɔ n ma náaikè. Báaadeᵛn gbé pó aa ma náaikè ma esaiᵛ ũ.

³⁰ Yesu dabudabu pãleᵛ kè dasi a ìwaᵛ wáa, wi kè taalɛ bee guuo.

³¹ Ama wà ké beeo kè, ké à e Yesu sí Lua Né Mesii ũ, í wēni e aà náaikea guue.

21

Yesu azia ɔba a iwawne isidale

¹ Bee gbɛa Yesu ɛa azia òlɔ a iwawne lɔ Tibelia isidale. Lá à azia òlɔnén kɛ:

² Simɔɔ Piɛɛ ku sánu ní Tomaa pɔ wí me Siao ní Kana pɔ kú Galile gbé Natanaelio ní Zebedee néɔ ní Yesu iwa gbɛɔn pla páleɔ.

³ Simɔɔ Piɛɛ òné: Mále gé kpɔ weiɛ. ɔ aa òè: Wápiɔ sɔ wá genɔɔɛ. ɔ aa gè gè gó'ilena guu, áma aai pɔe e wà kù gwá beeo.

⁴ Ké gu lé dɔ, Yesu zɛa gɔsɔle, áma aà iwaw i dɔ ké aàpi no.

⁵ ɔ à lezu à ní lá à mè: Gbéɔ, i kpɔe e á kùò lé? Aa mè: Aawo!

⁶ ɔ a òné: A bafá gó ɔplaai, ákpɔ kú. Ké aa fà, aa kpɔ kù dasidasi, aa fùà séi.

⁷ ɔ iwa pɔ Yesu yeaàzipi ò Simɔɔ Piɛɛɛ: Diie. Piɛɛpi ula daao. Ké a mà wà mè Diie, ɔ à a ula se dà à kùsi iwa.

⁸ Iwa kɔniɔ lé bapi gále, à pà ní kpɔɔ, aale suò ní góo, asa aa zà ní gɔsɔleoo, a de gàsɔsuu òaa do taalao.

⁹ Ké aa bùa baa, aa pɛɛ è kálea we ní kpɔɔ kpaa téa.

¹⁰ Yesu òné: A mó ní kpɔ pɔ á kù tia keeo.

¹¹ ɔ Simɔɔ Piɛɛ gè gó guu, à ba gále a bùaò sɔsɔia, à pà ní kpò gbɛnɛɔ mèn basoplakwi ní àaɔo. Baa ké a dasi màa, ba i kɛo.

¹² Yesu òné: A mó pɔble. Aà iwae i fɔ lebò aà là dén aà ũio, asa aa dɔ ké Diie.

¹³ Yesu gè pɛɛ se kpámá. Màa a kè ní kpɔɔ lɔ.

¹⁴ Yesu azia ɔba a iwawne gɛn àaɔden we aà boa gau gbɛa.

15 Ké aa pɔ̀blè aa làa, Yesu Simɔɔ Piεε là à mè: Zāa né Simɔɔ, ní yemazi de lá gbéé bee yemazilaa? A wèwà à mè: Ao Dii, ní dǔ ké má yenzi. Yesu òè: Blε kpa ma sã̀nɛɔɔwa.

16 A gɛ̀n plaade Yesu èa aà là lɔ: Zāa né Simɔɔ, ní yemazia? A wèwà à mè: Ao Dii, ní dǔ ké má yenzi. Yesu òè: Ma sã̀o dãmεε.

17 A aà là a gɛ̀n àaɔ̀de: Zāa né Simɔɔ, ní yemazia? Ké Yesu Piεε là a gɛ̀n àaɔ̀de tó a yeazi, aà pɔ̀ yà, ɔ̀ a òè: Dii, ní yápii dǔ. N dǔ ké má yenzi. Yesu òè: Blε kpa ma sã̀o wa.

18 Siana máε onε, ké ní de èwaaso ũ, ni pó da nzia n̄ gé gu pó ní yei, āma tó n zikù, níyɔ̀ n ɔ̀ poo, gbēpāle i danε, i gennɔ gu pó ní yeio.

19 Ké a ò màa, Piεε ga pó a Lua tɔ̀ɔ ɔ̀ àle o. Bee gbεa Yesu òè: Tεmazi.

20 Piεε lili à iwa pó Yesu yeaàzipi è tɛ̀nízi. Gbépi mé sɔ̀kpāle Diizi, à aà là gɔɔ pó aale pɔ̀ble gbé pó a aà kpámái.*

21 Ké Piεε aà è, a ò Yesuε: Dii, gbéé bee sɔ̀ bε?

22 Yesu òè: Tó má ye aàɔ̀ ku e ma γε mɔ̀ɔ, a yá n e má ni? Tεmazi.

23 Ǿ yápi fàaa Yesudeɔ guu, ké iwapi a gao. Ama Yesu i oè a gao no. A mè tó á ye aàɔ̀ ku e à γε mɔ̀ɔ, a yá aà e má niε?

24 Iwapi mé yáε bee seelade ũ, aàpi mé láε bee kè, mé wá dǔ ké aà seeladeke náai v̄i.

25 Yesu yápāleɔ kè dasidasi lɔ. Tó wa kè lá guu dodo píi, máε e dúnia aziawa a f̄ɔ taala pó wa kēpio sio.

---

* 21:20 Zāa 13.25

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9